

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav matematiky a kvantitativních metod**

Vývoj cen základních potravin v letech 2000 - 2010

Marcela Stehnová

**Bakalářská práce
2012**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marcela Stehnová**
Osobní číslo: **E09203**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a provoz podniku**
Název tématu: **Vývoj cen základních potravin v letech 2000 až 2010**
Zadávací katedra: **Ústav matematiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- 1) historický vývoj (situace během světových válek; po roce 1989)
- 2) základní pojmy (cena, spotřeba, index spotřebitelských cen, index cen výrobců)
- 3) spotřebitelé rozdělení do skupin (zaměstnanci, OSVČ, důchodci, ostatní)
- 4) spotřeba konkrétních potravin v letech 2000 až 2010 (rozděleno do skupin; tabulky, grafy)
- 5) vývoj cen konkrétních potravin v letech 2000 až 2010 (rozděleno do skupin; tabulky, grafy)
- 6) rostoucí příjmy vs. rostoucí ceny komodit

Rozsah grafických prací: –
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

Cenový vývoj, vývoj příjmů a spotřebních vydání domácností v letech 2000 až 2008. Praha: Český statistický úřad, 2010.

ISBN 978-80-250-2008-1.

Statistická ročenka České republiky 2009 / Český statistický úřad. Praha: Scientia, 2009. ISBN 978-80-250-1948-1.

ŠTIKOVÁ, O. Vliv změny cen na spotřebu potravin. Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, 2006.

ISBN 80-86671-31-3.

ŠTIKOVÁ, O. Spotřeba potravin a predikce vývoje poptávky po potravinářském zboží. Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, 1994.

ISBN 80-901680-8-6.

www.csu.cz

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. David Brebera
Ústav matematiky

Datum zadání bakalářské práce: 30. června 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2012

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 4. srpna 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 4. 2012

Marcela Stehnová

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce panu Mgr. Davidu Breberovi za jeho konzultace, odbornou pomoc a cenné rady, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce. Zároveň bych také ráda poděkovala svým blízkým za podporu a zázemí, které mi během celého studia poskytovali.

Anotace

Tato práce se zabývá vývojem cen základních druhů potravin a nealkoholických nápojů v letech 2000 - 2010. Zároveň analyzuje i vývoj spotřeby v těchto letech. Z historického hlediska nahlíží na různé situace, které měly vliv na vývoj maloobchodních cen a na spotřebu jednotlivých druhů potravin a nealkoholických nápojů. Pro přehlednost a znázornění jsou uváděny tabulky a grafy. V závěru práce je kapitola věnovaná srovnání platů či příjmů domácností s maloobchodními cenami tzn., jaké množství potravin si mohl obyvatel České republiky nakoupit za svůj příjem.

Klíčová slova

Cena, vývoj cen, spotřeba, potraviny a nápoje, inflace

Title

Basic Food Pricing Development in 2000 - 2010

Annotation

This thesis deals with the price development of basic food and soft drinks in years 2000 – 2010 and also analyzes the trends in consumption in these years. From a historical point of view it looks at the different situations that have influenced the development of retail prices and the consumption of various food and soft drinks. For clarity and illustration there are given tables and graphs. In the conclusion, there is a chapter dedicated to the comparison of salaries and income of household with retail prices, that means how much food could Czech citizens buy for their income.

Keywords

Price, pricing development, consumption, food and drinks, inflation

Obsah

Úvod	12
1 Definice základních pojmů.....	13
1.1 Potřeba	13
1.2 Spotřeba	15
1.3 Cena	16
1.3.1 Nákladově orientovaná cena	16
1.3.2 Poptávkově orientovaná cena	16
1.3.3 Metoda orientovaná na konkurenci	17
1.3.4 Cena dle hodnoty vnímané zákazníkem	17
1.4 Inflace	18
1.4.1 Důsledky inflace	18
1.4.2 Měření inflace	19
2 Historický vývoj	22
2.1 Historický vývoj spotřeby potravin a nealkoholických nápojů	22
2.2 Historický vývoj spotřebitelských cen	25
3 Spotřeba základních potravin v letech 2000 - 2010.....	29
3.1 Pekárenské výrobky, obiloviny	29
3.2 Maso v hodnotě na kosti	31
3.3 Ryby	32
3.4 Mléko, mléčné výrobky, sýry a vejce	33
3.5 Oleje a tuky	34
3.6 Ovoce v hodnotě čerstvého	35
3.7 Zelenina, luštěniny, brambory	36
3.8 Cukr, cukroviny, cukrářské výrobky	37
3.8 Ostatní potraviny	38
3.9 Čaj, zrnková káva	38
3.10 Minerální vody a nealkoholické nápoje	39

4	Vývoj cen základních potravin v letech 2000 - 2010	40
4.1	Index spotřebitelských cen a index cen výrobců	40
4.2	Vývoj cen jednotlivých druhů potravin	43
4.2.1	<i>Chléb, pšeničné pečivo a mouka</i>	43
4.2.2	<i>Přílohy - těstoviny, rýže, brambory</i>	44
4.2.3	<i>Maso a masné výrobky</i>	44
4.2.4	<i>Oleje a tuky</i>	45
4.2.5	<i>Mléko, sýry, vejce</i>	45
4.2.6	<i>Cukr krystalový</i>	46
4.2.7	<i>Čaj a káva</i>	46
4.2.8	<i>Jablka konzumní</i>	47
4.2.9	<i>Minerální voda a turecká káva</i>	47
4.3	Peněžní vydání domácností	48
5	Rostoucí příjmy vs. rostoucí ceny komodit	49
5.1	Porovnávání mezd a maloobchodních cen	49
5.2	Porovnávání příjmů podle osoby v čele domácnosti a maloobchodních cen v roce 2002 a 2010	52
	Závěr	54
	Použitá literatura	56
	Seznam příloh	58

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Složení spotřebního koše a váha jednotlivých položek pro rok 2010	19
Tabulka 2:	Míra inflace v České republice pro rok 2010.....	21
Tabulka 3:	Střední stavy obyvatelstva v letech 2000 - 2010.....	29
Tabulka 4:	Index spotřebitelských cen, cen potravin a nealkoholických nápojů a míra inflace	40
Tabulka 5:	Indexy cen zemědělských výrobců (rok 2005 = 100)	41
Tabulka 6:	Míra inflace v letech 2000 - 2010	43
Tabulka 7:	Vývoj cen másla, vepřového sádla a slunečnicového oleje v letech 2000 - 2010	45
Tabulka 8:	Vývoj cen mléka, eidamské cihly a vajec v letech 2000 - 2010	45
Tabulka 9:	Peněžní vydání domácností podle postavení osoby v čele v roce 2010 (v %)	48
Tabulka 10:	Měsíční příjem na osobu v domácnostech podle postavení osoby v čele..	52

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Maslowova teorie lidských potřeb	14
Obrázek 2:	Spotřeba vybraných druhů potravin v letech 1925 - 2000 v kg na 1 obyvatele	24
Obrázek 3:	Spotřeba mlýnských a pekárenských výrobků na 1 obyvatele v letech 2000 - 2010.....	30
Obrázek 4:	Spotřeba masa v hodnotě na kosti na 1 obyvatele v letech 2000 - 2010...	32
Obrázek 5:	Spotřeba ryb na 1 obyvatele v letech 2000 - 2010.....	32
Obrázek 6:	Spotřeba vajec na 1 obyvatele v letech 2000 - 2010.....	34
Obrázek 7:	Spotřeba olejů a tuků na 1 obyvatele v letech 2000 - 2010.....	35
Obrázek 8:	Spotřeba ovoce v hodnotě čerstvého na 1 obyvatele v letech 2000 - 2010...	36
Obrázek 9:	Spotřeba minerálních vod a nealkoholických nápojů na 1 obyvatele v letech 2000 -2010.....	39
Obrázek 10:	Porovnání CPI potravin a nealkoholických nápojů a PPI zemědělských výrobců (rok 2005 = 100).....	42
Obrázek 11:	Vývoj cen chleba, pšeničného pečiva a mouky v letech 2000 - 2010.....	43
Obrázek 12:	Vývoj cen příloh - těstovin, rýže a brambor v letech 2000 - 2010.....	44
Obrázek 13:	Vývoj cen masa v letech 2000 - 2010.....	45
Obrázek 14:	Vývoj cen krystalového cukru v letech 2000 - 2010.....	46
Obrázek 15:	Vývoj cen kávy a čaje v letech 2000 - 2010.....	46
Obrázek 16:	Vývoj cen konzumních jablek v letech 2000 - 2010.....	47
Obrázek 17:	Množství pečiva koupeného za průměrnou mzdu (kg) v letech 1955 - 2010	50
Obrázek 18:	Množství kávy a čaje koupených za průměrnou mzdu (100 g) v letech 1955 - 2010.....	51
Obrázek 19:	Množství chleba koupeného za měsíční příjem podle osoby v čele domácnosti.....	52
Obrázek 20:	Množství hovězího a vepřového masa koupeného za měsíční příjem podle osoby v čele domácnosti.....	53

Seznam zkratek

CPI	Index spotřebitelských cen
ČR	Česká republika
ČSFR	Československá federativní republika
ČSR	Československá republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
FO	Fyzická osoba
HDP	Hrubý domácí produkt
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
Kč	Koruna česká
Kčs	Koruna československá
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PPI	Index cen výrobců
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
USA	Spojené státy americké

Úvod

Následující práce bude pojednávat o vývoji cen základních druhů potravin a nealkoholických nápojů v letech 2000 - 2010. Toto téma jsem si vybrala ke zpracování, protože si myslím, že je velmi zajímavé a dotýká se vlastně každého z nás. Vždyť na výši cen (a samozřejmě i na výši příjmů) závisí kolik a jaké množství si určitého zboží koupíme či nekoupíme.

To, jak cena vzniká a na čem závisí, bude rovněž obsahem této práce. Prodejci sestavují konečnou cenu pro spotřebitele a jsou při tom ovlivňováni svými náklady spojenými s nákupem potravin a náklady na chod společnosti, dále poptávkou po jednotlivých druzích zboží, konkurencí, situací na trhu uvnitř i vně státu, politickým klimatem, mírou inflace a mnoha dalšími aspekty. Nejdůležitějším ukazatelem, od kterého se maloobchodní ceny odvíjejí, je však cena výrobců, v našem případě zemědělských výrobců. V rámci analýzy si porovnáme, zda byl index spotřebitelských cen závislý či ne na indexu cen výrobců. Tyto indexy měří v časovém vývoji relativní změny cen zboží. A právě pomocí indexu spotřebitelských cen je nejběžněji prezentována míra inflace, kterou vidáme v televizi, novinách či na internetu.

K tomu, abychom mohli vývoj cen sledovat, potřebujeme mít v ruce potřebná data. V každé zemi sběr informací zajišťuje a zpracovává národní statistický úřad. V České republice se problematikou statistických zjišťování zabývá Český statistický úřad. Naměřená data si ovšem nenechává pouze pro sebe, ale dává je volně k dispozici v ročenkách nebo na svých internetových stránkách. Český statistický úřad je proto velmi důležitým zdrojem informací, které využívají například podniky (zjištění spotřeby potravin a i ostatních produktů a případné přizpůsobení se výrobou zákazníkům), ministerstva (zjištění kolik lidí dosáhne na důchod, kolik lidí je nezaměstnaných, jaká je míra inflace) nebo běžný občan, kterého zajímá, jak se vyvíjejí ceny, rostou mzdy a zda se má dle statistik lépe dnes než před rokem 1989.

Hlavním cílem této práce je analyzovat data a podat závěry týkající se vývoje cen potravin a nealkoholických nápojů. S touto problematikou úzce souvisí i spotřeba, tudíž i jí bude věnována nemalá zmínka. V závěru bych ráda pohovořila o vývoji kupní síly obyvatelstva, neboli propočít jaké množství potravin se dalo pořídit za průměrnou hrubou mzdu či příjem.

1 Definice základních pojmů

1.1 Potřeba

Každý člověk je pánem svého času a snaží se jej co nejlépe naplnit. Jakmile pocítuje nějaký nedostatek či touhu po něčem, pak hovoříme o potřebách. Lze říci, že potřeby jsou nekonečné. Ano, je pravda, že uspokojení jedné potřeby vede ke spokojenosti, ovšem pouze na krátkou dobu, a proto vyvstává na povrch potřeba nová. Lidské potřeby lze členit z několika hledisek. To nejzákladnější dělení může být na:

- hmotné potřeby (jídlo, šatstvo, bydlení apod.)
- nehmotné potřeby (spánek, bezpečí, láska, přátelství apod.).^[14]

Další členění potřeb, o kterém můžeme hovořit, je z pohledu zbytnosti a nezbytnosti. Správné, přesné a jednoznačné rozčlenění potřeb do těchto skupin však není možné. Kam až sahá nezbytnost a kde už začíná pomyslná hranice zbytí? Každý člověk má jiné potřeby a přání, je třeba si toto uvědomit a v žádném případě jej neškatulkovat, ba dokonce určovat co chce a nechce. Firmy používají různých forem marketingového šetření, díky nimž mají přehled o potřebách spotřebitelů a tedy i o tom, co je dobré vyrábět (případně jaké služby nabízet).

Lidské potřeby jsou tedy uspokojovány pomocí statků a služeb. Z hlediska členění statků hovoříme o:

- hmotných statcích (jídlo, šatstvo, bydlení apod.)
- nehmotných statcích (znalosti a dovednosti, vlastnosti, duševní tvorba apod.).

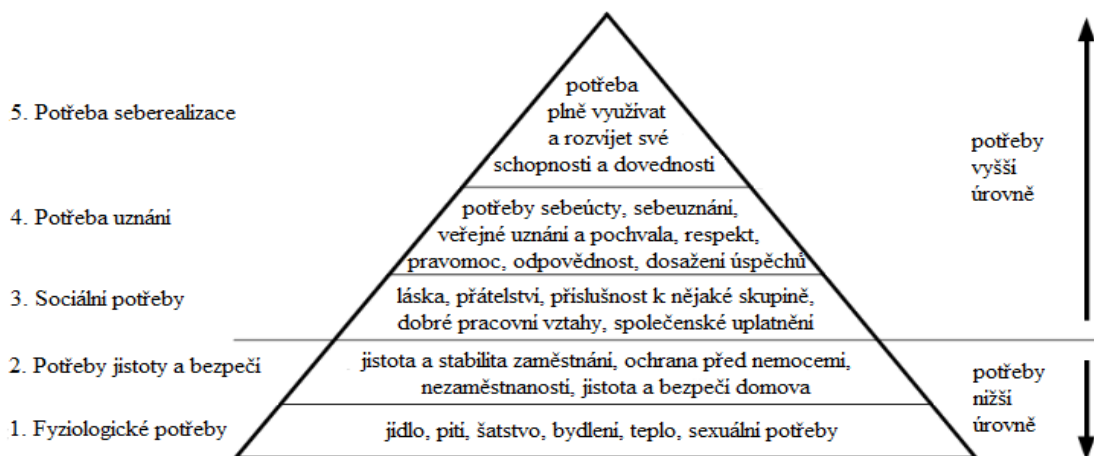
Lidské potřeby jsou dále uspokojovány službami, což jsou vlastně činnosti, které pro nás vykoná jiná osoba. Dělíme je na:

- služby věcné (vyčištění komína, oprava elektrospotřebiče apod.)
- služby osobní (masáže, stříhání vlasů, ale též vyšetření lékařem).^[14]

Všechny výše uvedené skupiny a rozčlenění se však týkaly pouze výčtu a druhů potřeb. Existuje však ještě jeden způsob a to velmi důležitý, tedy ten, jakým lze danou potřebu získat. Mluvíme o členění na:

- statky volné (nacházejí se volně v přírodě, jsou pro všechny stejně dostupné - vzduch, sluneční svit, dešťová voda apod.)
- statky ekonomické (vzácné, vytvořeny a přetvořeny člověkem).^{[11],[14]}

S teorií potřeb úzce souvisí motivační teorie. Ve zkratce lze říci, že motivace je vnitřní pohnutka, která vede člověka ke splnění určitého cíle. Americký psycholog Abraham Harold Maslow uspořádal roku 1943 lidské potřeby do pomyslné hierarchické pyramidy, jak je ukázáno na Obrázku 1.

Obrázek 1 Maslowova teorie lidských potřeb

Zdroj: vlastní zpracování

Na 1. stupni hierarchické úrovně stojí základní fyziologické potřeby jako je potrava, oblečení, bydlení apod. O úroveň výše můžeme zařadit potřeby jistoty a bezpečí (ať už domova, zaměstnání). 3. stupeň Maslowovy pyramidy hovoří o potřebách sociálních, jako je láska, přátelství a příslušnost k určité skupině lidí, která sdílí stejné zájmy. Ještě výše pak stojí potřeba uznání a nejdříve potřeba seberealizace.

Z hlediska zbytnosti a nezbytnosti se jeví jako nejdůležitější základní fyziologické potřeby. Teprve až po jejich upokojení lze postoupit v motivační hierarchii o úroveň výše. Tak to platí i pro další postup, žádná potřeba nižší úrovně nelze přeskočit. Jak už jsme si ovšem řekli, co člověk, to jiná potřeba a jiná stupnice hodnot. Není se pak čemu divit, že jednomu úplně stačí k životu mít co jíst a kde spát a druhý naopak jde neustále za svými sny a cíli až dosáhne potřebného uspokojení a seberealizace.

Tato práce se ovšem zajímá pouze o rozčlenění základních druhů potravin a jejich cenový vývoj v letech. Budeme tedy hovořit o potřebách na nejnižším stupni Maslowovy pyramidy tedy o těch fyziologických.

1.2 Spotřeba

Spotřeba je proces, pomocí něhož uspokojujeme potřeby. Ve většině případů ovšem vede dlouhá cesta od potřeby až ke konečné spotřebě. Je třeba se na celý proces dívat z makroekonomického hlediska a hovořit tak o dílčích fázích: výrobě - rozdělování a přerozdělování - směně - spotřebě.

Protože převážnou většinu statků v přírodě nenalezneme, je třeba je vyrobit. K tomu abychom byli schopni něco vyprodukovat, něco přetvořit, je nutnost třech základních složek: přírodních zdrojů, práce a kapitálu. Přírodní zdroje se v přírodě nacházejí v omezeném množství, což se zákonitě promítá do jejich ceny. Práce je cílevědomá lidská činnost, která s pomocí právě zdrojů a kapitálu vytváří statky a služby k upokojování potřeb. Práce je ohodnocena nominální mzdou (suma peněz, kterou zaměstnanec za svůj výkon obdrží). Oproti tomu mzda reálná udává množství zboží a služeb, které by si mohl za vydělané peníze pořídit. Poslední složkou výroby je kapitál, tedy množství peněz a majetku vložených do výroby (podnikání).^[14]

Ukončili jsme fázi výroby a můžeme rozdělovat: zaměstnancům mzdy, vlastníkům přírodních zdrojů (půdy) rentu a těm, kteří nám poskytli svůj kapitál, zisk případně úrok. Aby mohl stát vzít peníze na sociální účely a přerozdělovat je, je třeba odvést do státního rozpočtu daně, sociální a zdravotní pojištění z výše zmíněných výplat.^[14]

Výměnný obchod neboli směna je znám již z pravěku. Lidé přišli na to, že nejsou schopni vyrobit vše, co potřebují anebo že i když jsou, jejich soused to zvládá mnohem lépe. Tak začali mezi sebou směňovat zboží za zboží. Postupem času se jako prostředník směny začaly používat různé drahé kovy, vzácné kožešiny, mušle, kamínky apod. V dnešní době je směna prováděna prostřednictvím peněz (hotovostních - ve formě mincí a bankovek / bezhotovostních).

Dostáváme se konečně k poslední fázi procesu, kterým je spotřeba. Jak už bylo uvedeno výše, spotřebou nic nekončí. Pouze je uspokojena ta jistá potřeba, ale na povrch se dere potřeba nová. V rámci firem hovoříme o spotřebě výrobní a v rámci konečných zákazníků o spotřebě konečné. Je však stále třeba mít na paměti, že lidské potřeby jsou nekonečné a celý proces se opakuje stále a stále dokola.

1.3 Cena

Můžeme říci, že cena je peněžní hodnota zboží, kterou je zákazník ochoten za dané zboží zaplatit. Prostředníkem mezi směnou zboží a měřítkem ceny jsou peníze. Ty mohou mít různou formu - hotovost, cizí měna, cenné papíry, v zaostalejších zemích to jsou např. kůže zvířat, kly, mušle apod., anebo v zemích, které disponují nerostným bohatstvím, to může být např. ropa, zemní plyn nebo drahé kovy. František Drozden ve své knize Cena - Hodnota - Model vysvětluje cenu jako „částku, která je sjednána při nákupu a prodeji zboží nebo vytvořená pro ocenění zboží jiným účelům.“^[8, str. 14]

Prodávající má možnost s výší ceny volně manipulovat, ovšem musí při tom brát zřetel na to, jaká je situace na trhu, za jaké ceny prodává konkurence, zda je zákazník ochoten zaplatit vyšší cenu, zda ho třeba nízká cena naopak neodradí a velký důraz musí prodejce klást na náklady s výrobkem (zbožím, službou) spojené. Prodejce se orientuje na okolní trh a zjišťuje horní hranici ceny, kterou by zákazník již nebyl ochoten zaplatit a zároveň i dolní hranici, pod kterou nemůže jít, zejména z důvodu výše nákladů. Můžeme tedy říci, že cena je jednou z nejdůležitějších věcí, které ovlivňují poptávku po zboží.

A jakými způsoby lze vlastně výslednou cenu tvořit? Níže uvádím několik metod.

1.3.1 Nákladově orientovaná cena

Postup při stanovování ceny touto metodou spočívá v tom, že si podnik sečte výši všech přímých a režijních nákladů, které s výrobou daného produktu souvisí a přičte k ní přiměřenou hodnotu přírážky - zisk. Výpočet má dvojí podobu. První je forma kalkulace úplných nákladů (veškeré náklady spojené s výrobou) a druhá je naopak kalkulace neúplných nákladů (vyčíslují buď pouze variabilní, nebo přímé náklady). Výhodou této metody je jednoduchost výpočtu a jasná pravidla. Je tu jakési zdání spravedlnosti jak pro kupujícího tak pro prodávajícího. Naopak nevýhodou je fakt, že není brán zřetel na situaci na trhu (zákazníci, konkurence) a není jasné, jestli budou zákazníci vůbec ochotni za daný výrobek danou cenu uhradit.^{[10],[15]}

1.3.2 Poptávkově orientovaná cena

Tato metoda vychází z cenové přizpůsobivosti poptávky a jejím hlavním cílem je maximalizace zisku pro podnik. Vychází z teorie, že při vysoké poptávce jsou i vysoké ceny a naopak při nízké poptávce jsou nízké ceny. Hlavní výhodou této metody je fakt, že odráží skutečnou poptávku spotřebitele po zboží. Tyto skutečnosti můžeme zjišťovat pomocí různých dotazování a průzkumů.

Mezi faktory, které ovlivňují poptávku, můžeme zařadit:

- demografické proměnné - zákazníci neboli subjekty, které nakupují. Studuje se jejich počet, rozmístění a další charakteristiky (typ sídla, věková skupina, životní cyklus domácností, životní styl apod.),
- kupní síla - neboli schopnost nakupovat. Zkoumá se velikost příjmů domácností, jejich půjčky a úvěry, jmění a ekonomické postavení,
- nákupní sklony - respektive životní styl. Zajímá nás, jaké motivy ke koupi mají zákazníci, jejich přizpůsobivost, ochota zkoušet i nové výrobky, nové věci apod. ^{[10], [15]}

1.3.3 Metoda orientovaná na konkurenci

U této metody je brán zřetel na to, jaké ceny má konkurence. Musíme si vypočítat průměr z cen všech možných konkurentů. Poté stanovujeme ceny vyšší (většinou u značkového zboží), nižší (podbízení se zákazníkovi; podnik doufá ve větší objem prodeje) či stejné (výhoda lepší reklamy) jako naši konkurenti. Zároveň však výrobek musí být velmi podobný ba dokonce stejný. Neznamená to však pro podnik, že vůbec nesleduje své náklady. Sleduje, protože je to velmi důležité, aby prodej zboží nebyl ve výsledku ztrátový. Výhodou této metody je jednoduchost a její vhodné využití v případě obtížného měření cenové pružnosti. Naopak nevýhodou, jak už jsem řekla, může být nedostatečné sledování svých nákladů v důsledku přibližování se nízkým cenám konkurence. ^{[10], [15]}

1.3.4 Cena dle hodnoty vnímané zákazníkem

Tato metoda vychází z marketingové koncepce a zahrnuje ocenění výrobku či služby z pohledu zákazníka a nebere zřetel na náklady. V jistých případech, kdy je cena výrobku velmi nízká, může mít člověk pocit, že se jedná o nekvalitní výrobek. Ve skutečnosti tomu ovšem vždy tak není. Někdy spotřebitel nekoupí zboží jen z důvodu, protože nemá lákavý obal nebo protože se v obchodě setkal s neochotou prodavaček. Naopak se nechá zlákat drahým výrobkem, i když ve skutečnosti je stejný nebo velmi mu podobný. Výhodou této metody je, že cena odpovídá potřebám a přáním zákazníků - za kvalitu si rádi připlatí. ^{[10], [15]}

Stanovení a vývoj cen je zároveň závislý i na míře inflace. Co to vlastně inflace je a jakým způsobem se její hodnota dá vypočítat, je popsáno v Kapitole 1.4.

1.4 Inflace

Inflace je definována jako „proces trvalého růstu cenové hladiny, který je spojen s nadměrnou emisí peněz.“^[2, str. 85] Lze tedy říci, že se jedná o dlouhodobější nepřetržitý vývoj cenové hladiny a nikoli pouze cen jednotlivých komodit. Inflace v ekonomice způsobí oslabení kupní síly peněz. To znamená, že za stejnou věc musí zákazník zaplatit více peněz. Nadměrný růst množství peněz v ekonomice lze vyjádřit vztahem

$$\frac{\Delta M}{M} + \frac{\Delta V}{V} > \frac{\Delta P}{P} + \frac{\Delta Q}{Q} \quad (1)$$

kde:

- M ... množství peněz v oběhu,
- V ... rychlost obratu peněz,
- P ... cenová hladina,
- Q ... reálný objem transakcí

a symbol Δ vyjadřuje změnu dané veličiny oproti předchozímu období. Z dané nerovnice lze vyčíst, že levá strana - tedy nabídka peněz v ekonomice - roste rychleji než pravá strana, což je naopak poptávka po penězích.^[9]

1.4.1 Důsledky inflace

Inflace má jak ekonomické, tak hospodářské dopady. Mezi negativní důsledky inflace patří zejména:

- postih hlavně příjemců fixních důchodů (výše získaných peněz je stejná, ale hodnota statků je vyšší)
- ceny neodpovídají skutečným hodnotám zboží a služeb (bývají zpravidla značně nadhodnoceny)
- obyvatelstvo mění svou strukturu spotřeby a omezuje investování do komodit, které nejsou nezbytně nutné
- růst úroků za riziko (banky požadují vyšší úroky z úvěrů apod.)
- investoři upřednostňují krátkodobější investice před těmi dlouhodobými
- důsledkem hyperinflace je ztráta důvěry k penězům jako prostředku směny (lidé se tak spíše uchylují k barterové směně neboli směně zboží za zboží)
- při vysoké míře hyperinflace dochází k utlumení ekonomické aktivity.^{[2], [9]}

Inflace může mít rovněž pozitivní důsledky, i když oproti negativům je to jen velmi malá část. Za pozitivní lze ovšem považovat inflaci pouze do cca 5 % ročně. Důsledky jsou:

- v krátkodobém horizontu podporující ekonomický růst (podpora provádění investic a zavádění inovací)
- zvýšení efektivity měnové politiky (využívání úvěrů - pokud je procento inflace vyšší, než je úroková sazba z úvěru).

Popsali jsme si tedy výhody a nevýhody inflace. Dále se ovšem za nežádoucí považuje inflace o míře 0 %, tzv. nulová inflace. Pokud by totiž nebyla žádná inflace, nerostly by ceny a tudíž by ani nedocházelo k investicím, k inovacím a vývoji nových výrobků a služeb.^[2]

1.4.2 Měření inflace

V praxi se k měření inflace využívá těchto cenových indexů: index spotřebitelských cen, index cen výrobců a deflátor HDP. Každý druh mapuje určitou ekonomickou oblast.

Index spotřebitelských cen (CPI)

Tento index je typický tím, že v pravidelných intervalech sleduje pohyb určených druhů zboží. Pro tento účel je sestaven tzv. spotřební koš, jehož složení a váha jednotlivých položek pro rok 2010 je uvedena v Tabulce 1. Index spotřebitelských cen je využíván pro účely valorizace mezd, důchodů a sociálních příjmů.^[9]

Tabulka 1 Složení spotřebního koše a váha jednotlivých položek pro rok 2010

		Celkem položek	Váha v ‰
	Úhrn	714	100
1	Potraviny a nealkoholické nápoje	157	170,0
2	Alkoholické nápoje, tabák	21	86,0
3	Odívání a obuv	66	47,2
4	Bydlení, voda, energie, paliva	42	253,4
5	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	77	55,2
6	Zdraví	53	25,0
7	Doprava	82	114,9
8	Pošty a telekomunikace	4	39,9
9	Rekreace a kultura	108	93,7
10	Vzdělání	12	7,8
11	Stravování a ubytování	42	44,2
12	Ostatní zboží a služby	50	62,4

Zdroj: *Indexy spotřebitelských cen: metodická příručka 2010. [online]. [cit. 2012-02-19]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/isc_metodicka_prirucka/\\$File/manual_isc_2010.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/isc_metodicka_prirucka/$File/manual_isc_2010.pdf)>*

Při výpočtu indexu spotřebitelských cen vycházíme ze vztahu:

$$\text{CPI} = \frac{\sum P_1 Q_0}{\sum P_0 Q_0} \quad (2)$$

kde:

P_0 ... cenová hladina v čase $t = 0$,

P_1 ... cenová hladina v čase $t = 1$,

Q_0 ... produkt v čase $t = 1$.

Výhodou tohoto ukazatele je jednoduchý výpočet (počítáme v našem případě pouze se 714 položkami spotřebního koše na rozdíl od deflátoru HDP, který bere v úvahu všechny statky v ekonomice) a častá aktualizace (každý měsíc).

Index cen výrobců (PPI)

Tento index lze vypočítat stejným způsobem jako CPI. Rozdíl je ovšem v tom, že zboží ve spotřebním koši je rozděleno podle jednotlivých odvětví a oborů. Jedná se tak například o indexy cen tržních služeb, indexy cen průmyslových výrobců, indexy cen ve stavebnictví a indexy cen zemědělských výrobců.^[9]

Deflátor HDP

Deflátor hrubého domácího produktu lze vypočítat jako poměr nominálního HDP (vyjádřeného v běžných cenách - aktuální období) k reálnému HDP (vyjádřeno ve stálých cenách - k určitému roku (3)).^[9]

$$\text{deflátor HDP} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálné HDP}} \quad (3)$$

Z výše zmíněných třech druhů indexů je výpočet pomocí deflátorů HDP nejpřesnější, protože počítá se všemi statky a službami v ekonomice. Naopak nevýhodou je, že propoččet můžeme provádět pouze zpětně, tedy až když Statistický úřad zveřejní hrubý domácí produkt za minulé období. Minulým obdobím je myšleno čtvrtletí a HDP bývá uveřejňováno zhruba v rozmezí 2 - 3 měsíců od jeho skončení. Další nevýhodou spatřujeme v tom, že do deflátoru HDP není započítáván import zboží a služeb. Údaje tak bývají do jisté míry zkresleny.^[2]

Míra inflace

Lze ji vyjádřit pomocí výše uvedených indexů. Český statistický úřad pracuje zejména s indexem spotřebitelských cen (CPI). Výpočet míry inflace pak může vypadat takto:

$$\text{míra inflace} = \frac{\text{CPI}_t - \text{CPI}_{t-1}}{\text{CPI}_{t-1}} \quad (4)$$

Míru inflace vykazuje Český statistický úřad ve čtyřech hodnotách. Hovoříme tak o:

- míře inflace vyjádřené přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen (porovnává se průměrná cenová hladina za posledních 12 měsíců s průměrnou hladinou 12 měsíců jim předcházejících)
- míře inflace vyjádřené přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku (porovnává sledovaný měsíc se stejným měsícem předchozího roku; tímto výpočtem jsou tedy vyloučeny sezónní vlivy)
- míře inflace vyjádřené přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozímu měsíci (porovnává sledovaný měsíc s měsícem jemu předcházejícím)
- míře inflace vyjádřené přírůstkem indexu spotřebitelských cen k základnímu období (porovnává sledovaný měsíc se základním obdobím, např. rok 2005 = 100)

Pro příklad uvádím níže v Tabulce 2 hodnoty míry inflace v České republice pro rok 2010. Data jsou rozdělena do čtyř skupin podle způsobu výpočtu.

Tabulka 2 Míra inflace v České republice pro rok 2010

Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen												
Rok	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
2010	0,9	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6	0,8	0,9	1,1	1,2	1,4	1,5
Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku												
Rok	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
2010	0,7	0,6	0,7	1,1	1,2	1,2	1,9	1,9	2,0	2,0	2,0	2,3
Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozímu měsíci												
Rok	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
2010	1,2	0,0	0,3	0,3	0,1	0,0	0,3	-0,3	-0,3	-0,2	0,2	0,5
Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k základnímu období (rok 2005 = 100)												
Rok	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
2010	114,3	114,3	114,6	115,0	115,1	115,1	115,5	115,2	114,9	114,7	114,9	115,5

Zdroj: *Míra inflace*. [online]. [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace

2 Historický vývoj

V následující kapitole bych se ráda věnovala historickému vývoji spotřebitelských cen a také vývoji spotřeby potravin a nealkoholických nápojů. Oba tyto ukazatele začal Statistický úřad sledovat již téměř před sto lety a my si nyní přiblížíme, jaké situace během této dlouhé doby ovlivnily výši cen a výši spotřeby.

2.1 Historický vývoj spotřeby potravin a nealkoholických nápojů

Chceme-li hovořit o vývoji spotřeby v České republice - respektive Československu - je třeba podívat se téměř o sto let zpátky. Počátky statistického sledování spotřeby započaly již v roce 1918. V hledáčku se tak octly mouka, chleba, maso, cukr, ale hlavně potraviny, které se k nám dovážely, jako například rýže, čaj nebo káva. Výpadek ve sledování způsobila 2. světová válka, léta 1938 - 1946 proto nejsou nikde zaznamenány. Také je třeba zmínit, že po 2. světové válce již nebyla nadále součástí Československa Podkarpatská Rus a roku 1993 se oddělilo Slovensko (data tohoto státu tedy nebyla dále sledována).

Přiblížíme si, jaký byl vývoj spotřeby potravin a nealkoholických nápojů ve sledovaném téměř stoletém období. Spotřeba se začala na našem území sledovat, jak už bylo dříve řečeno, po skončení 1. světové války (1918). V důsledku nedostatku pracovních sil (odvelení mužů do armád) a zmenšení osevních ploch poklesly výnosy ze zemědělské výroby některých druhů surovin, např. brambor až na polovinu. Tento kritický pokles zemědělské produkce vyústil až v zásobovací kalamitu. Probíhal tak rozsáhlý dovoz potravin z USA a jiných zemí, který ovšem stejně nevyrovnal poptávku s nabídkou. Zároveň na našem území ještě fungovalo vázané hospodářství z válečného období. S tím nesouhlasili zejména rolníci, kteří tak byli omezováni množstvím vyprodukovaných surovin a také cenami, za které měli prodávat. Obchod s hlavními zemědělskými produkty byl zcela uvolněn v roce 1921. Na trh se dostává paleta nejrůznějšího zboží, jehož kvalita je i lepší než doposud, v důsledku čehož spotřeba potravin a nápojů roste.^[11]

Ve 30. letech minulého století se na území Československa dostává průmyslová krize prolínající se s krizí zemědělskou. Snižovala se zaměstnanost, snižovaly se mzdy dělnictvu, rolníci neměli ze své výroby takové výnosy, ba dokonce velmi trátili. Nejnižší spotřeba potravin tak byla zaznamenána roku 1933. Následujícího roku ovšem konzumace zejména hovězího a vepřového masa a dále třeba brambor stoupá a až do vypuknutí 2. světové války zůstává na podobné hladině.^[11]

Dne 29. září 1938 v Mnichově vyslovili představitelé vlád Velké Británie, Francie a Itálie souhlas s nacistickými územními požadavky vůči ČSR. Tímto datem si tedy Německo zabírá české pohraniční území a nastává sedmiletá nešťastná etapa československých dějin. 15. března 1939 se Německo zmocnilo i zbytku našeho území a 1. září 1939 vypuká 2. světová válka. Spotřeba potravin v tomto období nebyla vůbec sledována a první údaje pocházejí až z roku 1947. Je ovšem jasné, že velká část výroby putovala přímo do Německa, a proto na obyvatele v české zemi jí nezbývalo příliš mnoho. Mzdy a příjmy se snižovaly, takže lidé ani neměli za co nakupovat. Roku 1947 byla spotřeba rýže pouhých 100 g na obyvatele, o deset let dříve to byly 4 kg (zejména důsledek špatného zásobování ze zahraničí). Co se týká spotřeby ostatních potravin, ta byla ve všech naměřených hodnotách všech výrobků nižší oproti předválečnému období. Po roce 1945 se stát snažil pomoci svým občanům, zejména zemědělcům a rolníkům, kteří byli za války vyhnáni, a jejich pole byla zničena. Navrácení majetků a finanční dotace vedly k rozvoji zemědělské výroby. I když bylo Československo velmi zničeno předchozími událostmi, postupem času začalo zemědělství a trh znovu vzkvétat a rozvíjet se, čímž přímoúměrně rostla i spotřeba potravin a nealkoholických nápojů. ^{[6], [11]}

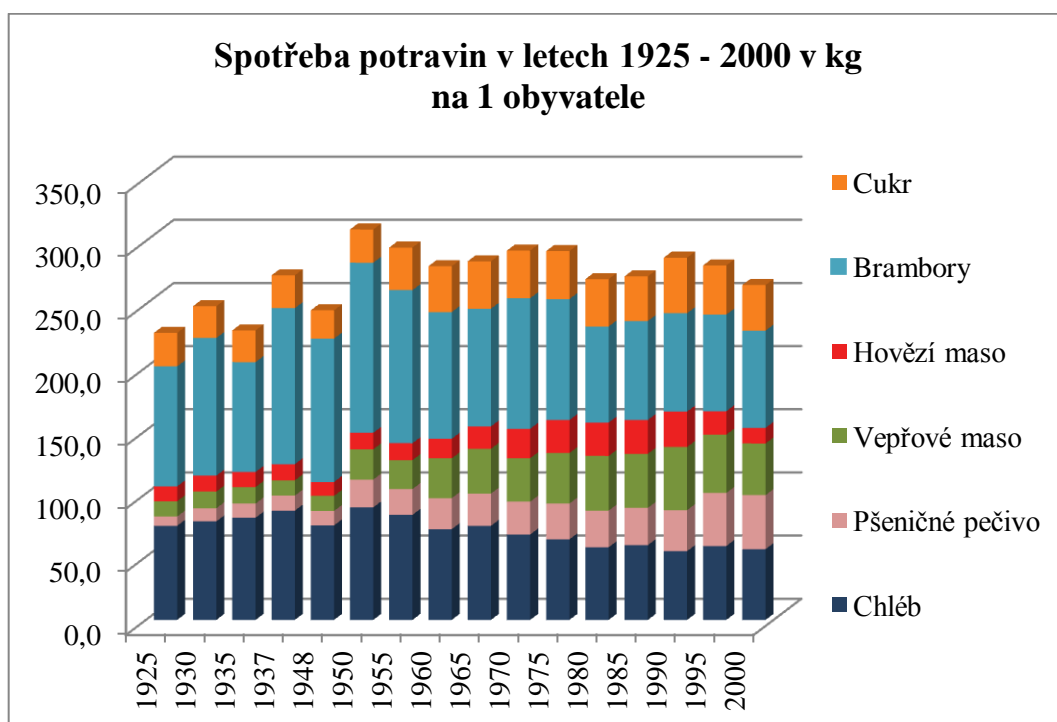
Další významnější nárůst spotřeby potravin byl zaznamenán v roce 1950. Příčinu je třeba hledat o rok dříve. Vláda státu totiž zrušila potraviny na přiděl - tzv. lístkový systém. Dostupnější se tak stalo pekárenské pečivo - zejména chleba, dále pak mouka, mlýnské výrobky a brambory. Zároveň se dvakrát snížily ceny na volném trhu. Tento vývoj byl ovšem přerušen v roce 1951, kdy byl znovu obnoven prodej chleba a moučných výrobků na přiděl. Obyvatelstvo totiž v důsledku nízkých cen vykrmovalo prasata chlebem a pro ostatní lidi se tak stalo pečivo nedostatkovým. V roce 1953 proběhla na území Československa měnová reforma, díky níž byla o rok později nejvyšší spotřeba potravin na 1 obyvatele od 2. světové války. ^{[6], [11]}

Roku 1947 poprvé mluvíme o plánovaném hospodářství, kdy byla vytvořena, tzv. dvouletka (dvouletý plán). Centrální plánované hospodářství je systém, v němž vláda (jí pověřené speciální instituce) zcela rozhoduje o výrobě a spotřebě na svém území. Vychází však zejména ze svých vlastních potřeb, převážně politických. V následujících letech byly po vzoru SSSR vytvářeny další a další pětiletky až do roku 1990. Vývoj spotřeby potravin, a vlastně i ostatního spotřebního zboží, byl tak v příštích čtyřiceti letech závislý na tom, jak si jej stát naplánoval. S občasnými výkyvy nahoru i dolů však spotřeba potravin a nealkoholických nápojů nadále rostla. ^{[1], [11], [16]}

Po velmi dlouhém období, ve kterém byla výroba striktně řízena a mnoho zboží se tak v Československu stalo nedostatkovým, přichází uvolnění. Revoluce ze 17. listopadu roku 1989 dala vzniknout demokracii. Komunistická řízená ekonomika skončila, skončilo i plánované hospodářství a trh se zbožím se mohl rozvíjet. V následujících letech probíhala transformace hospodářství, kdy byla snaha převést co nejvíce státních podniků do soukromého vlastnictví (privatizace). Záleželo tak pouze na nových vlastnících, zda budou nadále pokračovat ve stávající výrobě nebo zda se zaměří na specifická přání spotřebitelů.^[16]

Počátkem ledna 1991 a i v dalších měsících probíhala v ČSFR cenová liberalizace, což znamenalo, že stát již dále nezasahoval do tvorby cen. Ty následně rostly a oproti tomu se snižovala spotřeba potravin. Na konci 90. let se dostává ekonomika do vzestupu, zvýšila se též spotřeba. Určitou roli v tom však začalo hrát i poskytování spotřebitelských úvěrů.^{[13], [16]}

Pro vývoj po roce 1989 je charakteristické, že došlo ke zvýšení spotřeby rostlinných výrobků a naopak ke snížení spotřeby živočišných výrobků. V konkrétních případech potravin došlo k nejvyššímu zvýšení u nealkoholických nápojů, drůbeže, ovoce mírného pásma, mléka a mléčných výrobků a zeleniny. Naopak nejvíce klesla spotřeba hovězího a vepřového masa a vajec.^[12]

Obrázek 2 Spotřeba vybraných druhů potravin v letech 1925 - 2000 v kg na 1 obyvatele

Zdroj: vlastní zpracování

Na Obrázku 2 vidíme vývoj spotřeby vybraných druhů potravin v letech 1925 - 2000. Všechny tyto komodity jsou uváděny v kilogramech a spotřeba je přepočítána na 1 obyvatele za rok. Z grafu lze snadno vyčíst, že spotřeba chleba se v meziválečném a poválečném období zvyšovala a od roku 1950 již jen klesá. Naopak pšeničné pečivo bylo konzumováno stále více. Spotřeba hovězího a vepřového masa má podobný průběh. Jejich snižování po revoluci je jednoznačně zapříčiněno novými druhy mas, která se tak stala mnohem dostupnějšími. Zejména se jedná o kuřecí maso a ryby. Dále lze vyčíst, že spotřeba cukru se příliš neměnila, avšak konzumace brambor více a více klesá.

Ještě je třeba dodat, že graf ukazuje pouze vybrané druhy potravin. Snižování spotřeby po roce 1990 tedy neznamená, že by klesala životní úroveň. Právě naopak. Na náš trh proudí stále více nových druhů zboží a tak dříve běžně konzumované potraviny jsou nahrazovány jinými. Otázkou však zůstává, zda kvalitnějšími či ne.

2.2 Historický vývoj spotřebitelských cen

Vývoj spotřebitelských cen v Československu úzce souvisí se spotřebou potravin, která byla popsána výše. Respektive spotřeba se odvíjela od cen zboží na trhu. Maloobchodní ceny však nebyly tak pečlivě sledovány jako spotřeba a proto první údaje, na které se můžeme podívat, jsou až z roku 1937. Lze však velmi snadno usuzovat, že po 1. světové válce byly ceny vysoké a potravin pro obyvatele velmi málo. I když se stát snažil nakupovat zboží ze zahraničí, zejména ze Spojených států amerických, nebyla situace na trhu taková, jak by si představoval. Po protestech zemědělců bylo roku 1921 upuštěno od vázaného hospodářství a ceny se tak mohly rozpohybovat.^[11]

Na vývoj cen v Československu měla velký vliv také velká hospodářská krize z let 1929 - 1933. Všechna průmyslová odvětví na našem území zaregistrovala pokles. Největší snížení bylo zaznamenáno v březnu 1933, a to pokles na 56 % stavu roku 1929. Ovšem ze všech odvětví to bylo právě zemědělství, které bylo omezeno nejméně a až jako poslední. Lidé totiž nejdříve šetří na kultuře, oblečení a až nakonec přechází od kvalitnějších potravin k horším. V Čechách v období krize vznikaly kartely, které diktovaly ceny na trhu. Díky cukrovarnickému kartelu se v letech 1931 - 1934 snížil cenový index cukrovky na našem území ve srovnání s obdobím let 1925 - 1927 o 36 %, ale cena cukru naopak vzrostla až o 15 %. V roce 1934 vznikla obilní monopolní instituce s názvem Československá obilní společnost. Rolníci jí byli nuceni prodávat své produkty a ta se tak stala výhradním dodavatelem obilí. Diktovala nákupní a prodejní ceny a díky této obilní společnosti v letech

1933 - 1935 vzrostly ceny pšenice o 15 % a ceny žita, ječmene a ovsa o 54 - 74 %. V důsledku toho se zvýšily i ceny všech mlýnských výrobků, zejména chleba.^{[6].^[11]}

Za 2. světové války byly obchodní styky mezi pohraničím a vnitrozemím násilně přetřhány a část vnitřního obchodu se tak stala mezistátním. V okupovaném Československu byl aplikován německý systém válečné ekonomiky, který sloužil zejména k uspokojování potřeb Třetí říše. Zásoby byly odváděny do Německa, které za ně sice platilo, ale málo. Zároveň import zboží do Československa probíhal za vysoké ceny. Zásob na našem území bylo málo a maloobchodní ceny pro běžné občany vysoké. Po skončení 2. světové války byly ceny na našem území všude stejné a proto se jejich hodnota nesledovala.^[11]

Až do poloviny roku 1953 byl v Československu zaveden lístkový (přídělový) systém a dvojí trh. V praxi to znamenalo, že ceny na volném trhu byly mnohem vyšší než na vázaném. Pro příklad: na vázaném trhu jste za litr mléka zaplatili 4,20 Kčs, kdežto na volném 8,- Kčs. 1 kg kostkového cukru stál na vázaném trhu 15,70 Kčs, kdežto na volném 140,- Kčs. Velmi drahá byla také rýže, kdy její běžná cena byla 40,- Kčs za kilogram, ale na volném trhu se její cena pohybovala v průměru až okolo 300,- Kčs. Neuvěřitelné výše pak dosáhla cena kávy a čaje. Kilogram pražené zrnkové kávy na volném trhu byl k sehnání v průměru za 1500,- Kčs a čaj dokonce za 1600,- Kčs. Vše změnila peněžní reforma provedená 1. června 1953. Státní banka stáhla z oběhu všechny staré bankovky a mince a nahrazovala je novými v poměru 5 : 1. Ovšem pokud měl občan na vkladní knížce uloženou vyšší hodnotu než 5000,- Kčs, převáděla se mu na novou měnu takto: vklady do 5000,- Kčs v poměru 5 : 1 k nové měně, vklady od 5000,- do 50.000,- Kčs odstupňovaně podle velikosti v poměru 6,25 - 25 : 1 k nové měně a vklady vyšší pak v poměru 50 : 1. Zároveň s touto měnovou reformou byl zrušen lístkový systém zásobování a byl nahrazen volným prodejem. V poměru k původnímu vázanému trhu byly nově přepočtené maloobchodní ceny dvakrát tak vyšší, ale stále ještě dost nízké oproti trhu volnému. Rozdíl mezi cenami potravin v nové měně a cenami na volném trhu v roce 1952 byl - 31 %. Mzdy, platy, příjmy, stipendia a důchody byly po měnové reformě rovněž propláceny v poměru 5 : 1. Nicméně aby byl kompenzován vzrůst životních nákladů, byly i tyto příjmy úměrně zvýšeny. Zároveň po vysokých cenách na počátku reformace bylo v říjnu a prosinci 1953 a v dubnu 1954 provedeno snížení cen.^[11]

Roku 1948 je v Československu zaveden systém centrálního plánování. Jeho podstata byla vysvětlena již v Kapitole 2.1. Pro vývoj maloobchodních cen to znamená zafixování jejich výše na několik let dopředu. Podíváme-li se na jednotlivé druhy potravin, jejich vývoj byl

následující: cena chleba se nezměnila od roku 1954 až do roku 1987. V celém takto dlouhém období stál 1 kilogram pouhé 2,60 Kčs. Pšeničné pečivo na tom bylo úplně stejně, jen se prodávalo za 5,66 Kčs (prvních pět let za 6,60 Kčs). Mléko bylo možno v období let 1954 - 1989 koupit v průměru za 1,90 Kčs za litr (cena byla měněna pouze dvakrát a to vždy o desetník). Kilogram cukru klesl v letech 1954 - 1965 z 11,- Kčs na 9,- Kčs a následně se až do roku 1989 ustálil na výši 8,- Kčs. Podobný průběh měly i maloobchodní ceny např. rýže, párků, másla a dalších potravin. Co se týká cen hovězího a vepřového masa, ty v průběhu čtyřiceti let mírně kolísaly. Kilogram hovězího zadního byl v rozmezí let 1953 - 1956 prodáván za 25,- Kčs, následujících deset let za 24,- Kčs, v letech 1968 - 1980 již za 29,-Kč za kilogram a až do revoluce dokonce za 46,- Kč za kilogram. Prakticky stejný vývoj měla i cena vepřové pečeně. Maloobchodní cena 100g balení čaje byla krátce 20,- Kčs, následně byla zlevněna na 18,- Kčs a v letech 1960 - 1988 byla držena na hodnotě 17,- Kč za balíček. Naprostá většina potravin a vlastně i spotřebitelského zboží byla dlouhou dobu takto uchovávána na stejné hladině. Oproti tomu mzdy a příjmy domácností neustále rostly. Lidé tak lehko mohli nabýt dojmů, že si za své peníze mohou koupit stále více a více zboží, čímž jim roste životní úroveň. Ve skutečnosti to tak až nebylo. Tím, že stát držel dohled nad cenami a nad tím, co budou výrobci vyrábět - nedával jim žádnou možnost pro vlastní iniciativu. V hospodářství také prakticky neexistovala konkurence, která by výrobce vedla ke zkvalitňování své produkce. Tím pádem se nezlepšovaly a neinovovaly výrobky a Československo jednoznačně zaostávalo za západními zeměmi. Kvůli fixním cenám nebylo možné rozpoznat vyšší poptávky, v důsledku čehož bylo vyráběno zboží, o které zákazníci nejevili zájem. Na straně druhé bylo zboží nedostatkové, na které se stály fronty, sepisovaly se pořadníky a ve velké míře fungoval černý trh a podplácení.^{[6], [11], [16]}

V listopadu 1989 proběhla v Československu sametová revoluce, díky níž bylo toto temné neměnné období prolomeno. V následujícím roce tak byly přijaty nové zákony, např. zákon o soukromém podnikání, díky němuž již tato činnost nebyl trestná. Byly odstraněny dotace do hospodářství, kvůli kterým vyskočila výše cen potravin o 24 %. Jako kompenzace byl všem občanům Československa vyplácen státní vyrovnávací příspěvek ve výši 140 korun. 1. ledna roku 1991 byla uskutečněna zásadní liberalizace - cen a obchodu. Ještě nějaký čas však byl pohyb cen v malé míře regulován z důvodu obavy ze síly monopolů. V roce 1992 proběhla první vlna privatizace neboli převodu veřejného majetku do vlastnictví osobního. V témže roce začala jednání o rozdělení Československé federativní republiky a již v příštím roce vzniká samostatná Česká republika a Slovenská republika. To s sebou přineslo i tvorbu nových mincí a bankovek, které byly vyměňovány za staré v poměru 1 : 1.

V letech 1994 - 1996 dosahovala ekonomika vysokých temp růstu za souběžné stabilní míry inflace a nízké nezaměstnanosti. Na jaře roku 1997 však dochází ke zpomalení tempa růstu ekonomiky, nárůstu nerovnováhy a následné měnové krizi. Následující dva roky tak byly charakterizovány hospodářským poklesem anebo případnou ekonomickou stagnací.^[16]

A jak vypadaly maloobchodní ceny v 90. letech? Ve zkratce lze říci, že cena téměř všech potravin a nealkoholických nápojů rostla. Výjimkou byla pražená zrnková káva, která se v roce 1999 prodávala o 6,44 Kč levněji než v roce 1991 a čaj, který se prodával dokonce o 12,73 Kč levněji. Největší cenový nárůst byl zaznamenán samozřejmě hned v roce 1991, protože se přecházelo z fixních cen zboží a inflace byla v předchozím období potlačena. V letech 1998 a 1999 byl naopak naměřen pokles maloobchodních cen v důsledku měnové krize. Procentní nárůst ceny jednotlivých druhů potravin v roce 1999 oproti roku 1991 byl následující: cena chleba a pšeničného pečiva vzrostla o 121 %, cena mléka o 88 %, cena sýrů o 62 %, cena krystalového cukru o 38 %, cena brambor o 82 %, cena rýže pouze o 8 %, cena hovězího masa o 115 % a vepřového masa o 48 %, cena másla vzrostla o 17 % a cena čokolády o 77 %. Je třeba však dodat, že jak rostly ceny, tak rostly i mzdy a příjmy. Výsledek zkoumání poměru „jaké množství potravin si lze koupit za průměrnou mzdu či příjem“ bude popsáno v Kapitole 5.

3 Spotřeba základních potravin v letech 2000 - 2010

K tomu abychom mohli provést výpočet spotřeby potravin na 1 obyvatele, je třeba zjistit střední stav obyvatelstva v jednotlivých letech. Jedná se o počet obyvatel daného území v okamžiku, který byl zvolen za střed sledovaného období. Za střední stav obyvatelstva v kalendářním roce je považován počet obyvatel daného území o půlnoci z 30. 6. na 1. 7. sledovaného roku. Tento ukazatel je využíván nejen pro propočty demografických ukazatelů, ale rovněž pro ekonomické statistiky. V Tabulce 3 jsou uvedeny střední stavy obyvatelstva v letech 2000 - 2010. Při samotném výpočtu je veškerá spotřeba v České republice za daný rok podělena právě středním stavem obyvatelstva. Výsledkem nám je množství spotřebovaných potravin na jednoho obyvatele.^[3]

Tabulka 3 Střední stavy obyvatelstva v letech 2000 - 2010

Rok	Celkový počet	v tom	
		muži	ženy
2000	10 272 503	4 999 326	5 273 177
2001	10 224 192	4 978 951	5 245 241
2002	10 200 774	4 964 598	5 236 176
2003	10 201 651	4 968 189	5 233 462
2004	10 206 923	4 971 730	5 235 193
2005	10 234 092	4 991 439	5 242 653
2006	10 266 646	5 013 040	5 253 606
2007	10 322 689	5 048 101	5 274 588
2008	10 429 692	5 113 332	5 316 360
2009	10 491 492	5 150 509	5 340 983
2010	10 517 247	5 160 782	5 356 465

Zdroj: Obyvatelstvo - roční časové řady. [online]. [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_hu>

3.1 Pekárenské výrobky, obiloviny

Obiloviny v hodnotě zrna

Do spotřeby obilovin v hodnotě zrna v kilogramech můžeme zařadit pšenici, žito, kukuřici, ostatní obiloviny a rýži. Vše využíváno pro účely lidské výživy. Do této spotřeby se nezapočítávají obiloviny pro technické účely a na výrobu škrobu.^[3]

Nejvyšší spotřeba obilovin v hodnotě zrna byla naměřena v roce 2007 - 147,6 kg a naopak nejnižší hned v následujícím roce a to 133,7 kg na 1 obyvatele. Co se týká průměrné spotřeby jednotlivých obilnin, procentní rozložení bylo takovéto: 83 % pšenice, 10,1 % žita, 0,6 % kukuřice, 2 % ostatních obilovin a 3,3 % rýže.

Obiloviny v hodnotě mouky

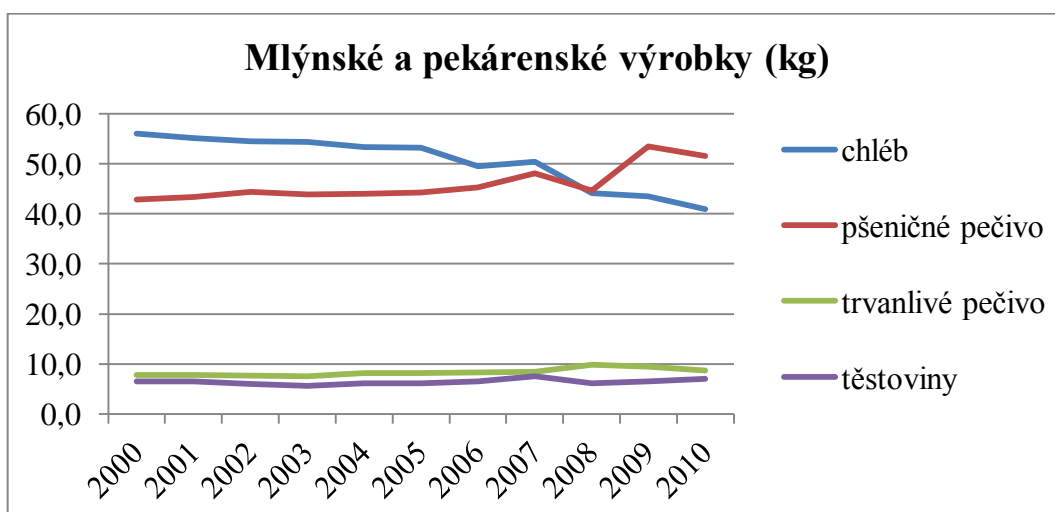
Dalším členěním obilovin je spotřeba mouky v kg zahrnující pšeničnou mouku, žitnou mouku, kroupy - ječnou krupici - ovesné vločky (jako jednu skupinu), ostatní mouky (sójovou, prosnou, kukuřičnou krupici, ječnou krupici) a rýži. Do této spotřeby se nezapočítává mouka krmná a mouky pro technické účely a na výrobu škrobu.^[3]

Nejvyšší spotřeba mouky byla v roce 2007 a jednalo se o hodnotu 114,9 kg na 1 obyvatele. Roku 2000 byla nejnižší spotřeba mouky na obyvatele a to 104,7 kg. Procentní složení této skupiny je: 84 % pšeničné mouky, 10,1 % žitné mouky, 1 % krup, krupice a ovesných vloček, 0,7 % ostatních mouk a 4,3 % rýže.

Mlýnské a pekárenské výrobky

Spotřeba mlýnských a pekárenských výrobků uváděná taktéž v kilogramech obsahuje tyto komodity: chléb, pšeničné běžné pečivo (vodové, tukové, mléčné a máslové), dále trvanlivé pečivo (perníky, sušenky, suchary, preclíky, plněné i neplněné oplatky, piškoty apod.) a těstoviny (vaječné, nevaječné, těstoviny s náplněmi a přísadami).^[3]

Nejvyšší spotřeba chleba byla v roce 2000 a to 56 kg, spotřeba pšeničného pečiva v roce 2009 a to 53,4 kg, spotřeba trvanlivého pečiva v roce 2008 a to 9,8 kg a spotřeba těstovin v roce 2007 a to 7,5 kg na 1 obyvatele. Naopak nejnižší hodnoty spotřeby byly naměřeny v roce 2010 - 40,9 kg chleba na osobu, v roce 2000 - 42,8 kg pšeničného pečiva na osobu, v roce 2003 - 7,6 kg trvanlivého pečiva (poprvé měřeno) a ten samý rok i hodnota pro těstoviny - 5,6 kg na osobu.

Obrázek 3 Spotřeba mlýnských a pekárenských výrobků na 1 obyvatele v letech 2000 - 2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

Jak lze na Obrázku 3 vidět, spotřeba chleba má postupnou tendenci klesat. Je to zejména proto, že na trhu je mnohem více druhů pečiva a chléb se stává méně zajímavým. Spotřeba trvanlivého pečiva a těstovin se v posledních 10ti letech takřka nezměnila.

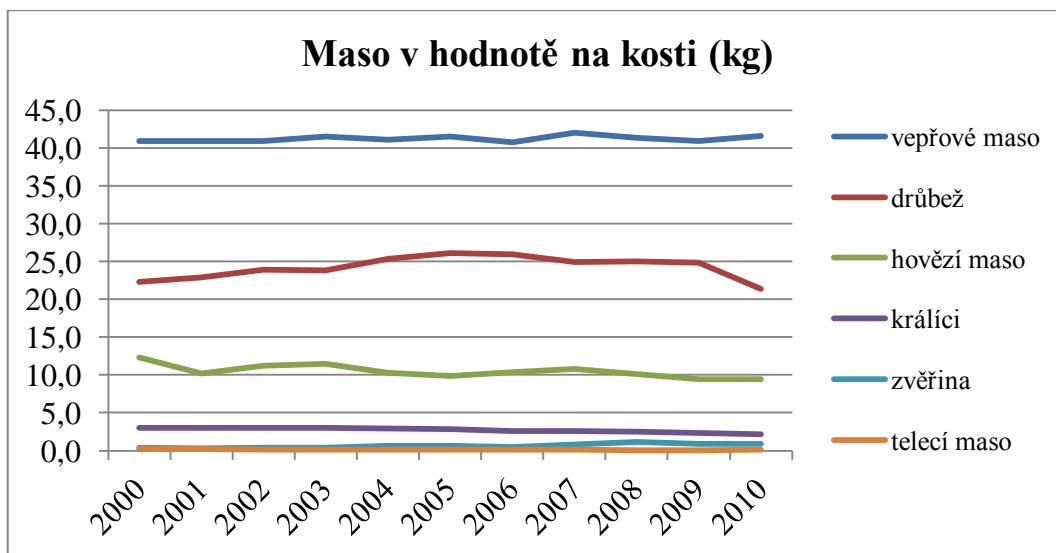
3.2 Maso v hodnotě na kosti

Maso v hodnotě na kosti udává jatečnou mrtvou váhu masa, které bylo získáno jako půlky, čtvrtě či jiné kusy masa. Zahrnuje i podmíněně požitelné maso neboli nucený výsek. Skupina spotřeby masa v hodnotě na kosti je udávána v kilogramech a obsahuje maso vepřové, hovězí, telecí, skopové - kozí - koňské (jako jednu skupinu), drůbež, zvěřinu, králíky. Co se týká vnitřností těchto zvířat, ty jsou zahrnuty do spotřeby jednotlivých druhů mas a zároveň jsou i jako samostatný doplňující údaj uvedeny zvlášť.^[3]

Pokud se podíváme do tabulek Českého statistického úřadu, je patrné, v kterém období byla spotřeba masa v České republice nejvyšší. V roce 2007 byla zjištěna nejvyšší spotřeba masa a to 81,5 kg na 1 obyvatele. Nejnižší spotřeba masa v hodnotě na kosti byla statisticky zjištěna v roce 2010, kdy se jednalo o 75,9 kg na 1 obyvatele.

Pokud se zaměříme na průměrné procentní rozdělení podle jednotlivých druhů mas, pak můžeme uvést hodnoty spotřeby: 49,2 % vepřového, 12,5 % hovězího, 0,1 % telecího, 0,4 % skopového - telecího - koňského, 28,9 % drůbežního, 3,2 % králíčího masa, 0,8 % zvěřiny a speciální skupiny, kterou jsou vnitřnosti - 4,9 %.

Spotřeba vepřového masa byla nejvyšší v roce 2007 - 42 kg / osobu a naopak nejnižší 40,7 kg byla zjištěna rok předtím. Nejvyšší spotřeba byla v roce 2000 a to 12,3 kg hovězího masa na 1 obyvatele, nejnižší pak v letech 2009 a 2010 - 9,4 kg. Dalším masem v této skupině je telecí. Jeho spotřeba byla velmi nízká po celou dobu sledování. Proto v letech 2000 a 2001 byla zjištěna hodnota 0,2 kg masa na 1 obyvatele a v následujících letech už jen pouhý 0,1 kg. Skopové, kozí a koňské maso je bráno jako společný údaj, protože samostatně by tato masa měla jen velmi malé zastoupení. I tak se spotřeba pohybuje pouze v rozsahu 0,2 - 0,4 kg na obyvatele. O drůbeží maso byl největší zájem v roce 2005, kdy jeho spotřeba vzrostla až na 26,1 kg na 1 obyvatele. Klesla naopak v roce 2010 a to až na 21,4 kg. Zvěřina není příliš rozšířenou skupinou, avšak v posledních letech zájem o ní roste. Nejvyšší spotřeba byla zaznamenána v roce 2008 - 1,1 kg, nejnižší pak v roce 2001 - 0,3 kg / osobu. O králíčí maso zájem naopak klesá (ze 3 kg na začátku sledovaného období až na 2,2 kg). Do poslední skupiny ČSÚ zařadil vnitřnosti. Výkyvy ve spotřebě jsou velmi nepatrné a hodnoty se pohybují od 4 kg do 4,2 kg vnitřností na 1 obyvatele.

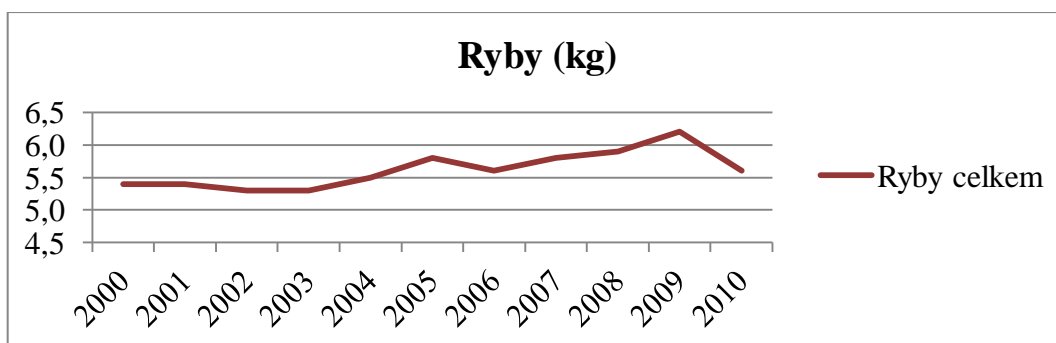
Obrázek 4 Spotřeba masa v hodnotě na kosti na 1 obyvatele v letech 2000 - 2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

Ve výše uvedeném grafu (Obrázek 4) je zaznamenána spotřeba jednotlivých druhů mas podle již zmíněného členění. Růst či pokles byl pouze nepatrný.

3.3 Ryby

Do spotřeby ryb v kg jsou zahrnuty nejen ryby sladkovodní, ale také ty mořské, v ulovené hmotnosti nebo v hmotnosti tržní (celé, porcované, zbavené střev), dále rybí vnitřnosti a rybí výrobky v hodnotě ryb čerstvých. Podíváme-li se do tabulek Českého statistického úřadu, zjistíme, že nejvyšší spotřeba ryb byla v roce 2009 - 6,2 kg na 1 obyvatele a nejnižší spotřeba pak v letech 2002 a 2003 - 5,3 kg.^[3]

Obrázek 5 Spotřeba ryb na 1 obyvatele v letech 2000 - 2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

3.4 Mléko, mléčné výrobky, sýry a vejce

Mléko a mléčné výrobky

Do této skupiny patří spotřeba mléka a mléčných výrobků v hodnotě mléka v kilogramech a v litrech, konkrétně pak: konzumní kravské mléko, kozí a ovčí a mléko používané na výrobu sýrů, mléčných konzerv, tvarohu a ostatních mléčných výrobků kromě másla. ^[3]

Nejvyšší spotřeba mléka a mléčných výrobků byla v roce 2009 - 242,4 l / osobu, nejnižší pak v roce 2000 - 207,9 l / osobu. Z této skupiny je mléko určené ke konzumaci zastoupeno necelými 25 %.

Sýry

Spotřeba sýrů v kg v České republice obsahuje všechny typy sýrů vyráběné z kravského, kozího a ovčího mléka, tj. sýry tavené, přírodní (tvrdé, měkké, plísňové) a brynzy. Co se týká nejvyšší spotřeby této sortimentní skupiny, ta se uskutečnila v roce 2007 a bylo to 13,7 kg na 1 obyvatele. Nejméně si pak spotřebitelé dopřávali sýrů v roce 2001, kdy byla spotřeba pouhých 10,2 kg na 1 obyvatele. ^[3]

Mléčné konzervy

Do skupiny mléčných konzerv jsou zařazena mléka sušená (konzumní, pro průmyslové zpracování, pro dětskou výživu, sušená mléka s přísadami, sušená smetana a sušené podmásli) a zahuštěná mléka konzumní, pro průmyslové zpracování, slazená, neslazená, zahuštěná smetana, zahuštěné kakao apod. Nejvyšší spotřebované množství mléčných konzerv bylo v roce 2005, kdy se jejich spotřeba vyšplhala až 2,5 kg na osobu. Nejnižší hodnota 1,8 kg byla pak propočtena v letech 2008 a 2010. ^[3]

Tvaroh

Spotřeba tvarohu v kg zahrnuje spotřebu tvarohu konzumního (tučný, tvrdý, měkký, jemný) a tvarohů chuťově upravených (termix apod.). Jejich spotřeba měla velmi mírně kolísavou tendenci a pohybovala se v rozmezí 3,2 - 3,6 kg na 1 obyvatele. ^[3]

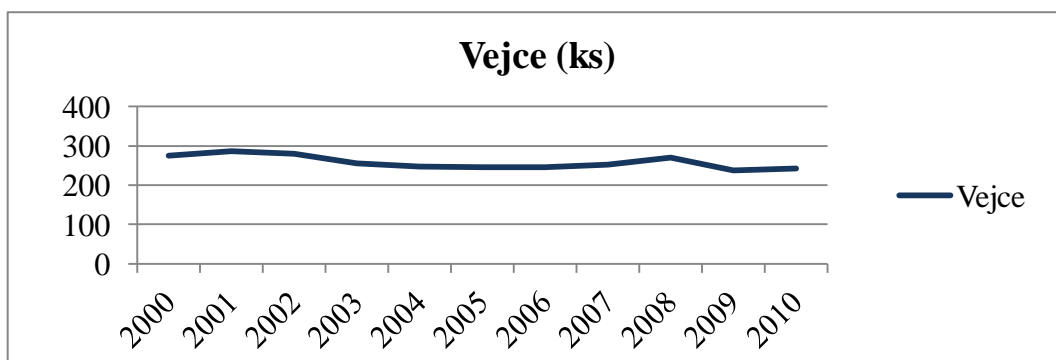
Ostatní mléčné výrobky

Poslední skupina mléčných produktů zahrnuje průmyslově vyráběné výrobky, u kterých je bezprostřední surovinou pro výrobu kravské mléko (jogurty, podmásli, mražené mléčné výrobky apod.). Do spotřeby však není zahrnována výroba konzumního mléka, přírodních sýrů, mléčných konzerv, tvarohu, mlékárenských výrobků pro technické účely (kasein) a dále výrobky používané ke krmení hospodářských zvířat. ^[3]

Nejvyšší spotřeba ostatních mléčných výrobků byla v roce 2009, kdy se jednalo o hodnotu 32,7 kg na 1 obyvatele. Naopak nejméně toho bylo spotřebováno roku 2000 - pouhých 25 kg na 1 obyvatele. Tyto hodnoty jsou uváděny rovněž v litrech, to přepočteno znamená hodnotu cca o 1,5 % nižší.

Vejce

Spotřeba vajec je sledována v kusech a zahrnuje skořápková (slepičí) vejce, melanz, sušená vejce a vejce použitá na výrobu majonézy apod. Jejich nejvyšší spotřeba, jak je patrné i z grafu, byla v roce 2001 - 286 kusů na 1 obyvatele. Naopak nejméně konzumovali spotřebitelé vejce a vaječné výrobky v roce 2009, kdy přepočet na osobu činil 238 kusů. ^[3]

Obrázek 6 Spotřeba vajec na 1 obyvatele v letech 2000 - 2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

3.5 Oleje a tuky

Další skupinou produktů jsou živočišné a rostlinné tuky a oleje. Jsou uváděny v kilogramech a jejich hodnota bývá přepočítávána na hmotnost čistého tuku (tzn. stoprocentní) pomocí příslušných koeficientů. Všechny hmotnosti uváděné v této skupině budou proto v hodnotách čistého tuku. ^[3]

Máslo

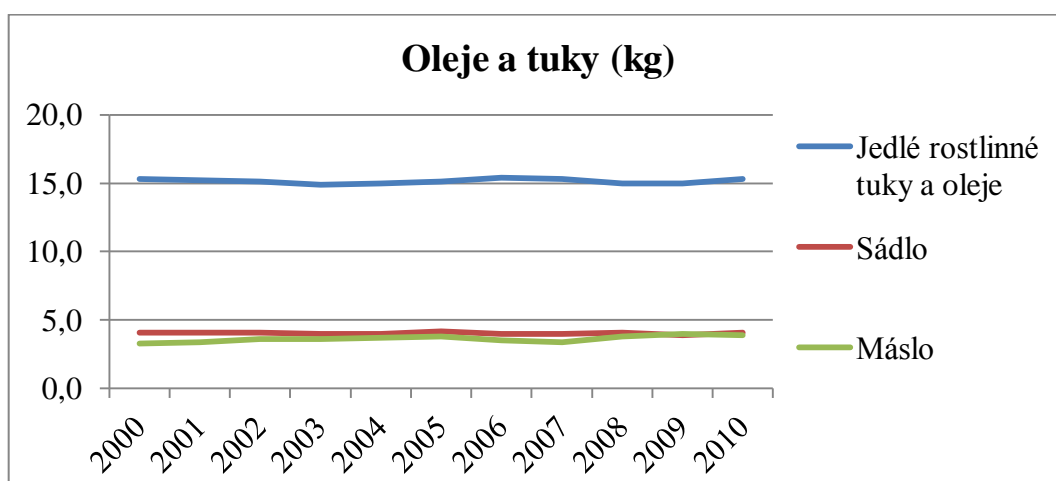
Spotřeba je uváděna pro čerstvé máslo mlékárenské solené i nesolené, máslo s rostlinným tukem a dále másla pomazánková (neochucená / ochucená). Nejvyšší spotřeba másla byla naměřena v roce 2009 - 4 kg a nejnižší 2000 - 3,3 kg na 1 obyvatele. ^[3]

Sádlo

Pro komplexní přehled o spotřebě živočišných tuků v podobě sádla bylo do této kategorie zařazeno: syrové vepřové sádlo, škvarené sádlo, sádlo z domácích porážek (hodnota za syrova) a uzená slanina. Výkyvy ve spotřebě těchto výrobků byly v rozmezí deseti let jen velmi nepatrné. Průměrně spotřebitelé zkonzumovali 4,1 kg sádla na 1 obyvatele. ^[3]

Jedlé rostlinné tuky a oleje

Spotřeba jedlých rostlinných tuků a olejů zahrnuje rostlinné tuky (na pečení, rostlinná másla všech druhů) zastoupené 22,1 %, ztužené pokrmové tuky (určeno ke smažení) zastoupené 20,7 % a jedlé oleje (stolní, fritovací a ochucené oleje) zastoupené 57,2 %. Obyvatelé České republiky konzumovali nejvíce těchto tuků v roce 2006 (15,4 kg / osobu) a nejméně v roce 2003 (14,9 kg / osobu).^[3]

Obrázek 7 Spotřeba olejů a tuků na 1 obyvatele v letech 2000 - 2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

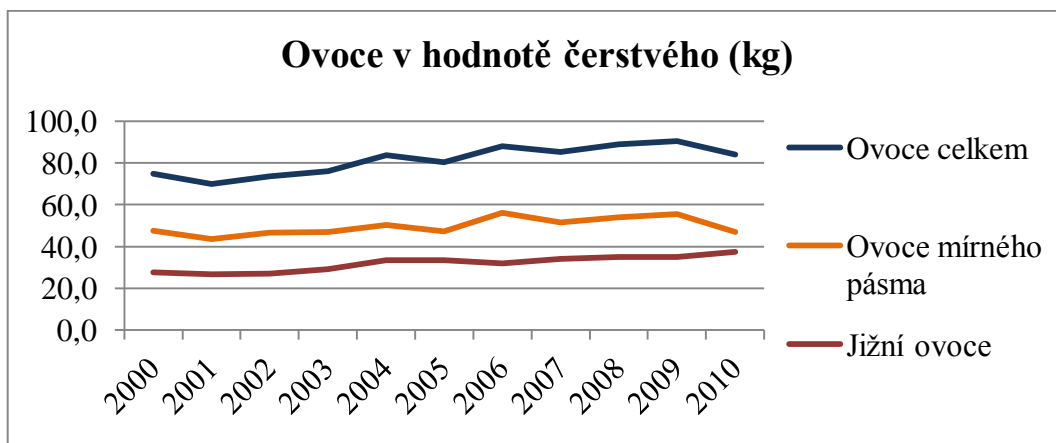
Z Obrázku 7 je patrné, že se spotřeba za posledních deset let prakticky nezměnila. Čekali bychom, že vzhledem k modernějšímu a hlavně zdravějšímu způsobu života, bude spotřeba tuků klesat. Naopak spotřeba másla pomalým tempem roste. Doufáme, že budoucnost bude růžovější a spotřeba těchto výrobků se bude více a více snižovat.

3.6 Ovoce v hodnotě čerstvého

Do spotřeby ovoce v hodnotě čerstvého pro mírné pásmo jsou zahrnuty jádrovité, peckovité a bobulovité druhy ovoce. Spotřeba jižního ovoce zahrnuje citrusové plody a tropické a subtropické ovoce. Do této skupiny je započítáváno i ovoce, které putuje na výrobní spotřebu (ovocné produkty tekuté, zahuštěné a tuhé). Nelze ovšem započítávat to, které bude sloužit k výrobě vín, lihovin a destilátů. Dále jsou do této skupiny přiřazeny ořechy v hodnotě ve skořápce (vlašské, arašídové, kokosové, para apod.)^[3]

Nejvyšší spotřeba ovoce v České republice byla v roce 2009 a to 90,4 kg na 1 obyvatele (z toho 55,4 kg ovoce mírného pásma a 35 kg jižního ovoce). Oproti tomu nejnižší spotřeba byla zaznamenána v roce 2001 - 70,1 kg ovoce na 1 obyvatele (z toho 43,4 kg ovoce mírného pásma a 26,7 kg jižního ovoce). Ořechy nejsou do celkového počtu započítávány,

a proto jejich nejvyšší spotřeba byla naměřena 4 kg / osobu (rok 2007), nejnižší pak v letech 2000 a 2001 - 2,6 kg. Procentní průměrná spotřeba ve sledovaných deseti letech je následující: 61 % ovoce mírného pásma (z toho jablka 49,7 %, hrušky 4,5 %, švestky 8,7 %, třešně 2,6 %, višně 1,5 %, meruňky 4 %, broskve 8,4 %, rybíz 2,6 %, angrešt 0,7 %, jahody zahradní 4,7 %, vinné hrozny 7,3 %, lesní plody 3,9 % a ostatní 1,6 %) a 39 % jižního ovoce (z toho citrónů a grapefruitů 11,1 %, pomerančů a mandarinek 40,2 %, banánů 33,7 % a ostatních druhů 15 %).

Obrázek 8 Spotřeba ovoce v hodnotě čerstvého na 1 obyvatele v letech 2000 - 2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

Na Obrázku 8 je zobrazena spotřeba ovoce mírného pásma, jižního ovoce a jejich společná hodnota. Křivky mají většinou podobný průběh. Výjimkou je ovšem rok 2006, kdy spotřeba ovoce mírného pásma měla mnohem vyšší nárůst než druhý druh a naopak v 2010 se obě křivky velmi přiblížily. Spotřeba ovoce v posledních deseti letech pomalu narůstá, u jižního je to patrnější. Může za to jednoznačně spotřebitel, který se již nespokojí s běžnými druhy ovoce jako dříve a vyhledává novinky.

3.7 Zelenina, luštěniny, brambory

Zelenina

Do spotřeby zeleniny v hodnotě čerstvé v kilogramech je zahrnuta zelenina listová, kořenová, košťálová, plodová, cibulová, lusková - určená k prodeji spotřebitelům, na výrobní spotřebu (kysané zelí, nakládané okurky apod.) a k naturální spotřebě. Obyvatelstvo zkonsumovalo nejvíce zeleniny v roce 2010, kdy se její spotřeba vyšplhala až na 82,9 kg na osobu. Nejnižší spotřeba pak byla v polovině období, tj. 2005, kdy byla zjištěna hodnota 77,8 kg zeleniny na osobu. ^[3]

Procentní vyjádření průměrné spotřeby jednotlivých druhů zeleniny je následující: okurky salátové 7,9 %, rajčata 13,3 %, papriky 6,1 %, okurky nakládačky 3,3 %, zelí 12,6 %, kapusta 0,9 %, květák 3,7 %, kedlubny 2,7 %, cibule 12,8 %, česnek 1,1 %, hlávkový salát 2 %, špenát 0,9 %, mrkev 8 %, petržel 1,2 %, celer 2 %, melouny 8,6 %, zelený hrášek 0,8 %, zelená fazole 0,2 %, ostatní zelenina 9,6 % a houby 2,2 %.

Luštěniny

Druhou podskupinou jsou luštěniny, které zahrnují hrách (předvařený, hrachovou kaši, mouku apod.), čočku, fazole a výrobky z luštěnin (ve slaném nálevu, v tomatě atd.). Spotřeba luštěnin byla po celou dobu velmi nízká a pohybovala se v rozmezí od 2 kg na osobu v roce 2000 do 2,5 kg v roce 2010. ^[3]

Brambory

Spotřeba brambor uváděná rovněž v kilogramech zahrnuje jednotlivé druhy brambor (rané, polorané, pozdní), výrobky z brambor jako jsou: smažené a před smažené bramborové výrobky (chipsy, hranolky, krokety), hotová jídla z brambor a výrobky z brambor v prášku (knedlíky, bramborová kaše apod.) a ostatní výrobky. ^[3]

Když se podíváme do tabulek, tak nejvyšší hodnota 77 kg na 1 obyvatele byla naměřena na počátku sledovaného období. Od té doby spotřeba brambor postupně klesá. Roku 2009 byla spotřeba dokonce pouhých 64,9 kg. Postupný pokles spotřeby brambor je doprovázen růstem spotřeby těstovin a rýže.

3.8 Cukr, cukroviny, cukrářské výrobky

Cukr

Spotřeba cukru v kilogramech zahrnuje rafinovaný cukr používaný pro potravinářské účely. Konkrétně se jedná o cukr krystalový, krupici, kostkový, porcovaný, želírovací, cukr obsažený ve výrobcích atd. Do této skupiny ovšem nejsou zařazeny cukry využívané ve včelařství, zdravotnictví, vinařství a v chemickém průmyslu. Nejvíce cukru bylo spotřebováno v roce 2003 - 43 kg na 1 obyvatele. Naopak nejméně si lidé oslazovali život v 2008, kdy byla zjištěna spotřeba 32,5 kg cukru. ^[3]

Kakaové boby a kakaové výrobky

Do tabulek hodnot ke kakaovým bobům je připočítávána i spotřeba kakaové hmoty, kakaový prášek a kakaové máslo. V rozmezí deseti let byla průměrná spotřeba těchto surovin 2,1 kg na 1 obyvatele. Kakaové výrobky zahrnují čokoládu, čokoládové cukrovinky (bonboniéry, polevy apod.), kakaový prášek a instantní kakao. Spotřeba byla nejnižší roku 2000 - 4,7 kg / osobu a nejvyšší pak až v roce 2010 - 6,6 kg / osobu. Z tohoto nárůstu je patrné, že výrobci dodávají na trh stále více čokoládových pochoutek a spotřebitelé to akceptují a konzumují jich stále větší množství. Naopak spotřeba nečokoládových se v čase takřka neměnila. Průměrně tak každý občan zkonsumoval 2,4 kg bonbónů, karamel apod. ^[3]

Med

Do statistik spotřeby je zahrnován pouze med včelí. V průměru za sledované období bylo v České republice spotřebováno 0,6 kg na 1 obyvatele. ^[3]

3.8 Ostatní potraviny

Do této skupiny patří potraviny, které již nebylo možno zařadit do žádné z výše uvedených. Octl se tu tak mák s průměrnou spotřebou 0,3 kg na 1 obyvatele, droždí s průměrnou spotřebou 1,8 kg, polévkové přípravky s průměrnou spotřebou 1,8 kg a sůl s průměrnou spotřebou 6,1 kg na 1 obyvatele. ^[3]

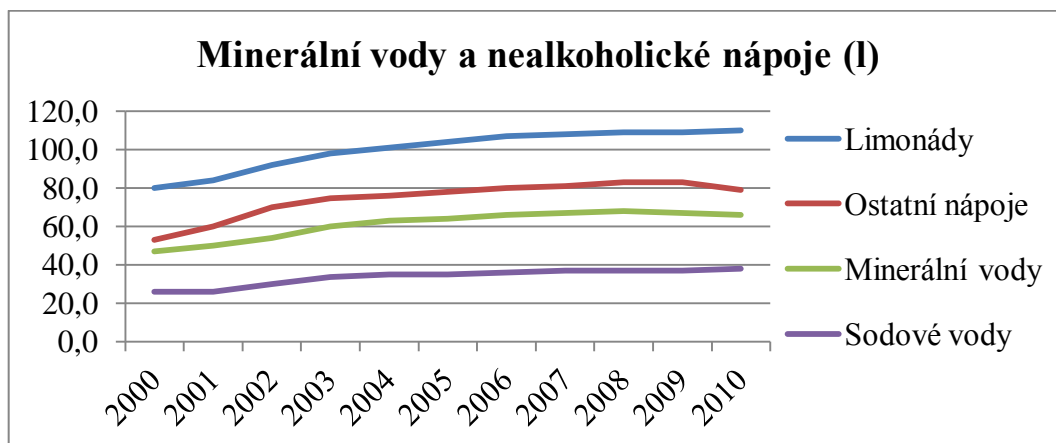
3.9 Čaj, zrnková káva

Spotřeba čaje v kilogramech zahrnuje čaje zelené, černé, čajové výtažky a koncentráty. Naměřené hodnoty se ve sledovaných deseti letech pohybovali v rozmezí 0,2 - 0,4 kg čaje na 1 obyvatele. ^[3]

Spotřeba kávy v kilogramech zahrnuje praženou zrnkovou kávu (mletou / nemletou), instantní kávu, kávové výtažky a koncentráty. Nejvyšší spotřeba byla naměřena v roce 2001 a to 2,6 kg kávy na 1 obyvatele. V dalších letech zájem o kávu stále klesá a tak v posledním roce měření byla její spotřeba již jen 2 kg na 1 obyvatele.

3.10 Minerální vody a nealkoholické nápoje

Úplně poslední skupinou potravin, která je statisticky sledována, jsou minerální vody a nealkoholické nápoje. Spotřeba je uváděna v litrech a zahrnuje: sodové vody, minerální vody (slazené / neslazené, s příchutí / bez příchutě), limonády (vyrobené z pitné nebo stolní vody, nápojových koncentrátů, zpravidla sycené oxidem siřičitým) a ostatní nealkoholické nápoje. [3]

Obrázek 9 Spotřeba minerálních vod a nealkoholických nápojů na 1 obyvatele v letech 2000 -2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

Za sledovaných deset let se spotřeba minerálních vod a nealkoholických nápojů postupně zvyšuje (Obrázek 9). Nejvyšší spotřeba těchto vod celkem byla v roce 2008, kdy každý občan České republiky vypil v průměru 297 litrů vody ročně. Naopak nejméně minerálních vod a nealkoholických nápojů bylo spotřebováno v roce 2000, kdy se jednalo o hodnotu 206 litrů na 1 obyvatele.

4 Vývoj cen základních potravin v letech 2000 - 2010

Následující kapitola bude pojednávat o vývoji cen základních potravin v letech 2000 - 2010. V úvodu si nejprve uvedeme a porovnáme indexy spotřebitelských cen a indexy cen výrobců. Následně pak zde bude prezentován vývoj maloobchodních cen některých druhů základních potravin.

4.1 Index spotřebitelských cen a index cen výrobců

V Tabulce 4 vidíme vývoj indexu spotřebitelských cen (CPI) a míru inflace pro roky 2000 - 2010. Druhý sloupec uvádí CPI za všechny statky ve spotřebitelském koši a jeho vývoj je znázorněn tak, že stejné období předchozího roku = 100. Pro třetí sloupec platí stejný výpočet, avšak je omezen pouze na potraviny a nealkoholické nápoje. Ve čtvrtém a pátém sloupci jsou pak uvedeny míry inflace, jež představují meziroční změnu indexu spotřebitelských cen.

Tabulka 4 Index spotřebitelských cen, cen potravin a nealkoholických nápojů a míra inflace

Období	CPI celkem	Potraviny a nealkoholické nápoje	Míra inflace pro CPI celkem	Míra inflace pro potraviny a nealko. nápoje
2000	103,9	101,0	3,9	1,0
2001	104,7	105,1	4,7	5,1
2002	101,8	98,1	1,8	- 1,9
2003	100,1	97,8	0,1	- 2,2
2004	102,8	103,4	2,8	3,4
2005	101,9	99,7	1,9	- 0,3
2006	102,5	100,8	2,5	0,8
2007	102,8	104,7	2,8	4,7
2008	106,3	108,1	6,3	8,1
2009	101,0	96,1	1,0	- 3,9
2010	101,5	101,5	1,5	1,5

Zdroj: Indexy spotřebitelských cen (ročně). [online]. [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: <<http://www.vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CEN1112CU&vo=tabulka>>

Když se tedy podíváme do výše uvedené tabulky, je patrné, že vývoj spotřebitelských cen rostl mírným tempem. Výjimkou byl ovšem rok 2008, kdy se, samozřejmě i do cen v České republice, promítla světová ekonomická a hospodářská krize. Oproti roku předešlému se tak u všech spotřebitelských cen jednalo o nárůst 6,3 % a ve skupině potravin a nealkoholických nápojů dokonce o 8,1 %. Dále je dobré říci, že když nahlédneme do sloupce indexu spotřebitelských cen celkem, jeho hodnota stále roste. Oproti tomu index cen potravin a nealkoholických nápojů má tendenci růst a zase klesat. Podstata je v zemědělství, kde

zemědělci jsou nuceni řídit cenu podle množství úrody (malá úroda - špatné klimatické podmínky, škůdci apod.), cen ve světě anebo podle ekonomické situace uvnitř státu.

Dále se dostáváme k indexu cen výrobců (PPI), konkrétně v našem případě budeme hovořit o cenách zemědělských výrobců. Ty jsou zjišťovány u více jak 500 zemědělců (ať už soukromých nebo družstevních), kde je sledováno 95 základních zemědělských výrobků (62 rostlinných, 33 živočišných). Průměrné ceny jsou pak vypočteny prostým aritmetickým průměrem z cen jednotlivých výrobců a následně jsou porovnávány s průměrnou cenou v roce 2005. Základním cenovým obdobím je tedy rok 2005.

Tabulka 5 Indexy cen zemědělských výrobců (rok 2005 = 100)

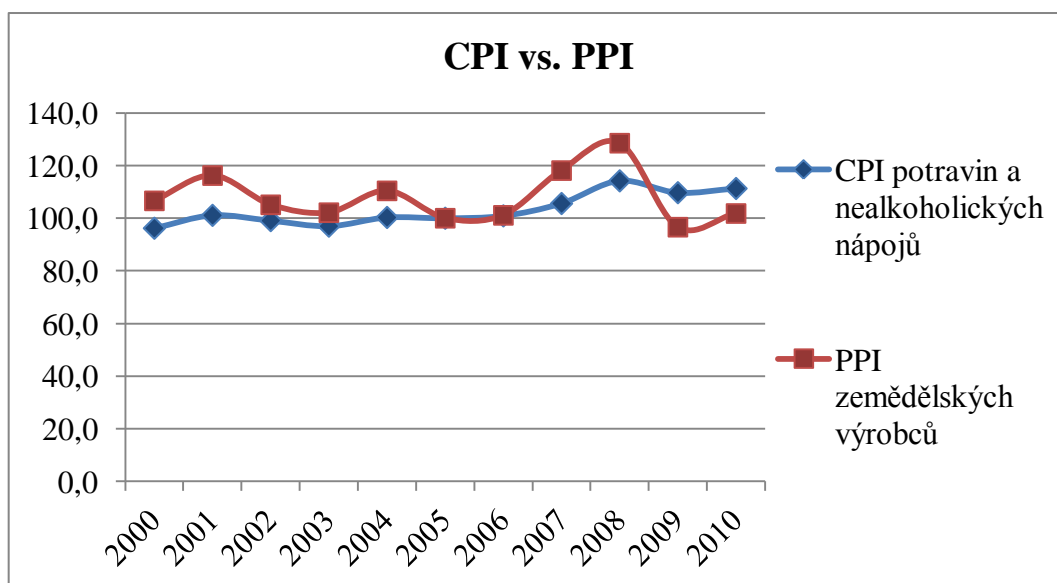
Rok	PPI zemědělských výrobců	z toho výrobků	
		Živočišných	rostlinných
2000	106,6	101,3	118,0
2001	116,2	111,1	127,4
2002	105,1	97,5	121,5
2003	102,1	93,6	120,3
2004	110,4	99,3	134,3
2005	100,0	100,0	100,0
2006	101,1	96,1	107,0
2007	118,1	97,7	142,1
2008	128,5	102,8	158,9
2009	96,6	87,2	107,7
2010	101,8	90,9	114,5

Zdroj: Indexy cen výrobců. [online]. [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/ipc_cr>

K tomu, aby byla stanovena spotřebitelská cena potravin, je třeba znát cenu zemědělských výrobců. To z ní vychází všechny výpočty a propočty konečné spotřebitelské ceny. Samozřejmě čím vyšší je počet mezičlánků od výrobce ke spotřebiteli, tím vyšší je i cena. Z tabulky lze vyčíst, že výše cen se v čase dost různila. Nejvyšší změnu vidíme však opět v roce 2008 (již zmíněná světová krize), kdy nárůst zemědělských cen činil 128,5 % cen roku 2005. Následujícího roku byl zaznamenán propad až na 96,6 % cen roku 2005. Příčinu je třeba hledat zvláště v situaci na trhu a ve světě. Právě globální ekonomické příčiny, jež měly za vznik ekonomickou a později hospodářskou krizi, vyhnali spotřebitelské ceny v České republice v červnu 2008 až do jejich maxima. Důvod spatřujeme zejména v rekordním růstu ropy a dalších komodit a ve špatném počasí. Zároveň k vysokým cenám přispělo i očekávané zvýšení sazeb DPH. V únoru roku 2009 naopak krize utlumila poptávku po potravinářském

zboží natolik, že se její výše zřítíla strmě dolů. Od tohoto data však již cena spotřebního zboží a zejména tedy potravin a nealkoholických nápojů stoupá směrem vzhůru.

Na závěr si tedy ještě porovnáme index cen potravin a nealkoholických nápojů s indexem cen zemědělských výrobců. Pro přehlednost jsou data uvedena v grafu (Obrázek 10), kde rok 2005 = 100. Co tedy z něho můžeme vyčíst? Porovnáním CPI a PPI zjistíme, že index cen zemědělských výrobců od roku 2000 až do roku 2008 nabývá vždy vyšších hodnot. V dalších dvou letech pak spadly ceny pod průměr roku 2005, přičemž ceny potravin a nealkoholických nápojů zůstali na stejné vysoké hladině.

Obrázek 10 Porovnání CPI potravin a nealkoholických nápojů a PPI zemědělských výrobců (rok 2005 = 100)

Zdroj: vlastní zpracování

Shrneme-li si zjištěné informace, tak na vývoj cen potravin a nealkoholických výrobků mělo největší vliv počasí, vývoj cen důležitých komodit ve světě (zejména ropy), dále pak ekonomická situace státu a propuknutí ekonomické a následně hospodářské krize. Nicméně můžeme říct, že Česká republika se ve srovnání s ostatními státy EU z této situace dostala celkem dobře. Krize tedy neměla na ČR tak silný dopad.

4.2 Vývoj cen jednotlivých druhů potravin

Data o vývoji spotřebitelských cen jednotlivých potravin jsou sledována a uspořádávána Českým statistickým úřadem již řadu let. Protože daných položek je velké množství, pro tuto práci jsem vybrala jen několik zástupců jednotlivých skupin potravin. Výše cen v letech 2000 - 2010 můžeme srovnávat s mírou inflace pro tyto roky, uvedenou v Tabulce 6.

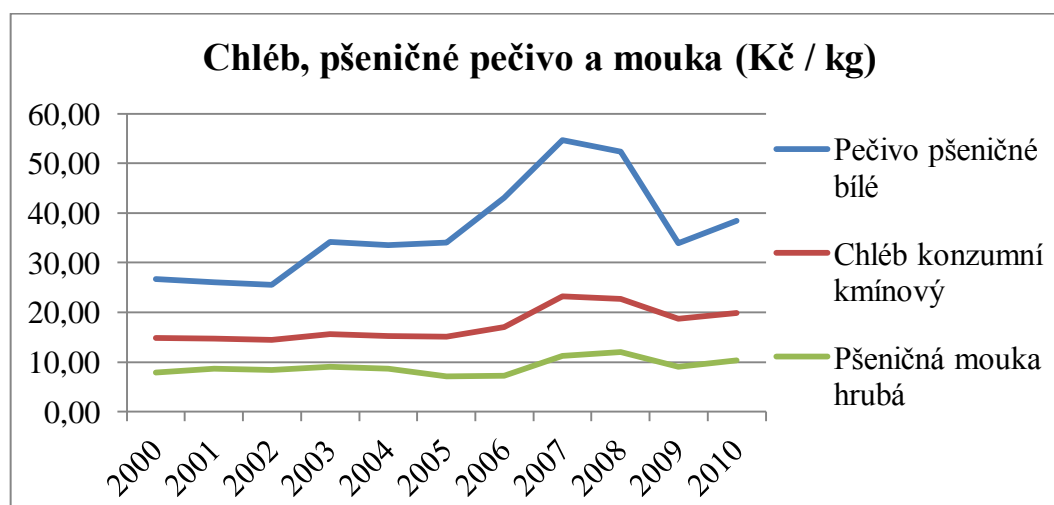
Tabulka 6 Míra inflace v letech 2000 - 2010

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Míra inflace v %	3,9	4,7	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1,0	1,5

Zdroj: Míra inflace. [online]. [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace>

4.2.1 Chléb, pšeničné pečivo a mouka

První skupinu potravin, kterou si přiblížíme, je pšeničné pečivo a mouka. Podíváme-li se na vývoj cen pšeničné mouky, za sledovaných deset let se její cena příliš nezměnila. Za nejvíce se prodávala v roce 2008 (z důvodu již zmiňované krize) - 12,03 Kč za 1 kg. Nejlevněji jste si mohli mouku koupit v roce 2005, kdy kilogram stál 7,14 Kč.

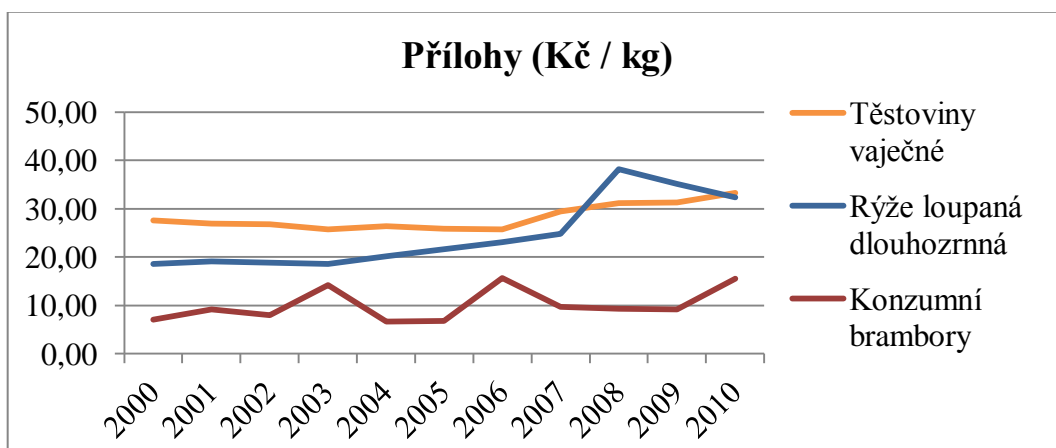
Obrázek 11 Vývoj cen chleba, pšeničného pečiva a mouky v letech 2000 - 2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

Dále tu máme vývoj cen konzumního chleba kmínového, jehož průběh byl velmi podobný vývoji ceny mouky. Nejvíce stál chléb v roce 2007 a to 23,20 Kč a naopak nejméně stál chléb v roce 2002 a to 14,46 Kč za kilogram. Naprosto rozdílný vývoj cen ovšem zaznamenalo pšeničné pečivo bílé. Za nejméně se prodávalo v roce 2002 - 25,55 Kč za kg, nejvíce pak v roce 2007 - 54,61 Kč za kg. Nárůst byl tak téměř 114 %.

4.2.2 Přílohy - těstoviny, rýže, brambory

Do skupiny příloh jsem zařadila těstoviny vaječné, rýži loupanou dlouhozrnou a konzumní brambory. Cena těstovin do poloviny sledovaného období klesala, dále již rychlejším tempem rostla. V roce 2010 stál kilogram těstovin už 33,33 Kč. O vývoji ceny rýže dlouhozrné se dá říci, že v čase stále roste. Za nejvíce se prodávala v roce 2008 - 38,10 Kč za kg. Nejméně stála na počátku sledovaného období - 18,55 Kč za kg. Křivka vývoje cen konzumních brambor má naopak velmi kolísavou tendenci, která se pohybovala v rozmezí 6,61 - 15,60 Kč za kilogram. Výpočet a stanovení ceny brambor je velmi závislé na tom, jaké množství bylo v zemědělství vyprodukováno (malá úroda, zničená škůdci atd.).

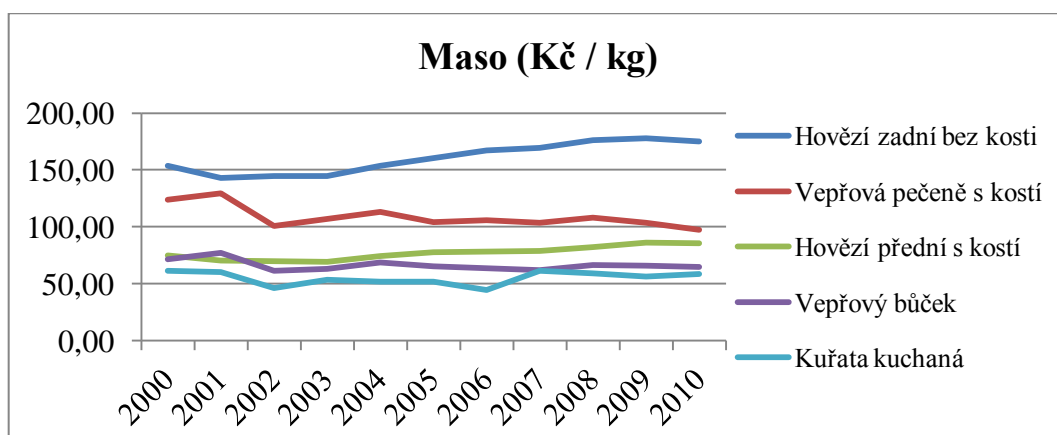
Obrázek 12 Vývoj cen příloh - těstovin, rýže a brambor v letech 2000 - 2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

4.2.3 Maso a masné výrobky

Do další skupiny jsem zařadila některé druhy mas a masných výrobků. Na následujícím grafu (Obrázek 13) tedy můžeme vidět velmi podobný růst cen hovězích mas a také vepřových. Naopak cena kuřat zůstává z dlouhodobého hlediska na stejné úrovni. Pokud by nás zajímaly maxima cen, tak za hovězí maso přední s kostí jsme dali nejvíce 86,39 Kč, za hovězí maso zadní bez kosti 177,88 Kč, za vepřovou pečení s kostí 129,19 Kč, za vepřový bůček 76,95 Kč a za kuchaňky 61,65 Kč za kg.

Dále do této skupiny potravin můžeme zařadit rybí filé mražené. Za něj spotřebitelé zaplatili nejvíce v roce 2001 a to 138,06 Kč, nejméně v roce 2006 103,62 Kč za kg. Pokud by nás zajímala cena vepřové šunky, tak ta se v čase téměř neměnila a pohybovala se okolo 155,50 Kč za kilogram. Za jemné párky si spotřebitelé nejvíce připlatili v době světové krize a to 98,74 Kč za kg, nejméně roku 2002 - 75,55 Kč za kg.

Obrázek 13 Vývoj cen masa v letech 2000 - 2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

4.2.4 Oleje a tuky

Vývoj cen čerstvého másla, vepřového škvařeného sádla a slunečnicového oleje zobrazuje Tabulka 7. Není tedy příliš nutné komentovat jednotlivé roky. K vývoji cen můžeme jen dodat, že nejvyšší byly opět právě kolem roku 2008.

Tabulka 7 Vývoj cen másla, vepřového sádla a slunečnicového oleje v letech 2000 - 2010

Název	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Máslo čerstvé (kg)	91,00	99,96	98,94	111,77	115,48	108,80	103,57	146,50	104,79	111,99	134,38
Vepřové sádlo škvařené (kg)	55,10	56,92	52,62	48,43	54,67	53,50	53,90	47,93	52,81	53,92	54,59
Olej slunečnicový (l)	42,43	41,06	38,81	35,72	34,06	32,84	32,99	42,97	47,89	41,37	43,69

Zdroj: zpracováno podle [3]

4.2.5 Mléko, sýry, vejce

Spotřebitelské ceny polotučného mléka, eidamské cihly a slepičích vajec za léta 2000 - 2010 vidíme v následující tabulce. Nejvyšší ceny za toto zboží byly v roce 2007. Nejnižší pak na počátku sledovaného období, tedy kolem roku 2001.

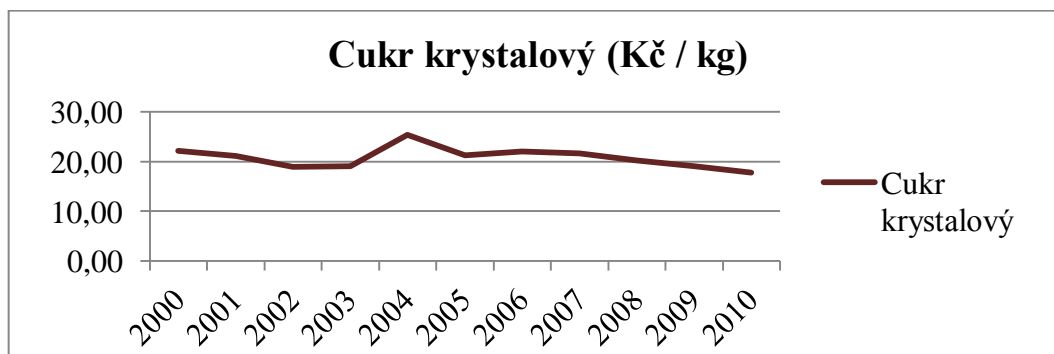
Tabulka 8 Vývoj cen mléka, eidamské cihly a vajec v letech 2000 - 2010

Název	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Mléko polotučné (l)	12,54	13,48	13,87	13,38	14,35	14,45	14,40	17,84	17,28	15,32	16,17
Eidamská cihla (kg)	112,12	117,79	105,28	108,53	114,06	112,35	109,77	152,95	121,55	114,91	122,63
Vejce slepičí čerstvá (ks)	2,89	2,64	2,31	3,11	2,47	2,30	2,37	3,11	2,60	2,72	2,14

Zdroj: zpracováno podle [3]

4.2.6 Cukr krystalový

Dalším důležitým zbožím, jehož cena nás zajímá, je krystalový cukr. Vývoj maloobchodní ceny je přímoúměrně závislý na vývoji cen zemědělských výrobců a ti zas stanovují cenu podle toho, jaká byla v daném roce úroda. V případě cukru tedy hovoříme o úrodě řepy cukrovky. Nejvíce si spotřebitelé připlatili za krystalový cukr v roce 2004, kdy kilogram stál 25,40 Kč. Naopak nejnižší cena byla na konci sledovaného období, kdy kilogram stál jen 17,75 Kč (Obrázek 14). Zajímavé je, že cena nebyla nikterak závislá na světové krizi, jak tomu bylo u ostatního zboží a jeho cena naopak v tomto období spíše klesala.

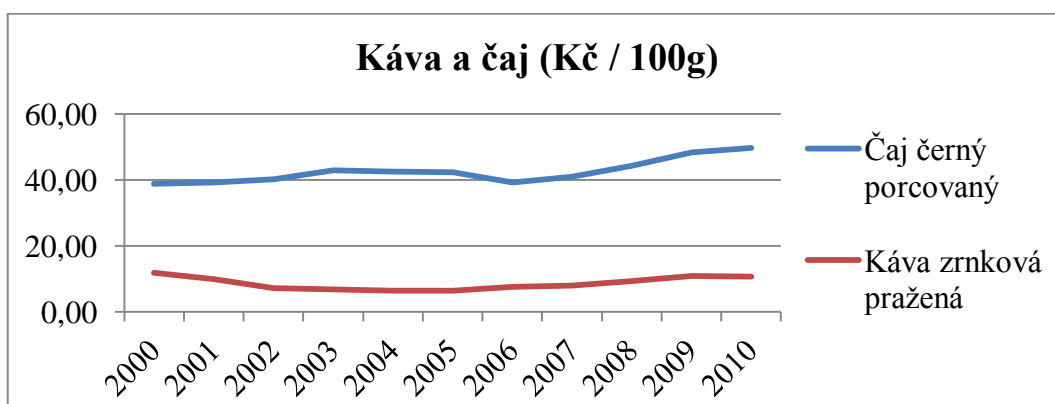

Obrázek 14 Vývoj cen krystalového cukru v letech 2000 - 2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

4.2.7 Čaj a káva

Dále se dostáváme k vývoji cen čaje a kávy (oboje v sypkém stavu a balení po 100g). Zaměříme-li se nejdříve na zrnkovou praženou kávu, tak její cena byla na začátku i na konci sledovaného období ve srovnatelné výši. Roku 2000 stálo stogramové balení v průměru 11,92 Kč a v roce 2009 stálo 10,93 Kč. Oproti tomu vývoj ceny čaje za celou dekádu roste. Nejméně stálo 100g balení v roce 2000 - 38,80 Kč, nejvíce v roce 2010 - 49,74 Kč (viz Obrázek 15).

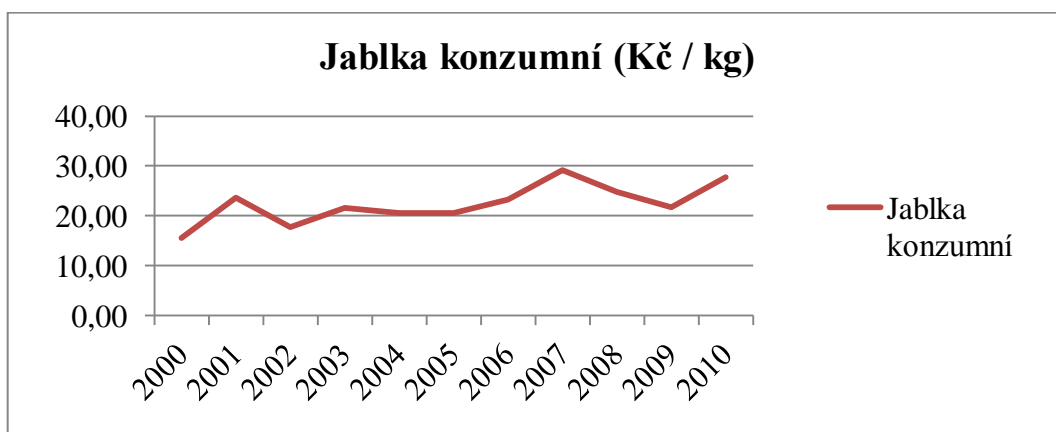

Obrázek 15 Vývoj cen kávy a čaje v letech 2000 - 2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

4.2.8 Jablka konzumní

Jak všichni víme a jak jsem již několikrát v této práci zmiňovala, vývoj cen ovoce a zeleniny je přímo závislý na tom, kolik se toho urodilo. Zda byli vhodné teplotní podmínky pro pěstování, zda nebyly plody napadeny škůdci, plísněmi a pokud ano, tak šla cena nahoru. Podíváme-li se na Obrázek 16, zjistíme, že křivka cen velmi kolísala. Nejvýše, tedy na nejvyšší cenu, se dostala v roce 2007, kdy se kilogram jablek prodával za 29,14 Kč. Naopak nejméně spotřebitel za kg konzumních jablek zaplatil v roce 2000 - 15,51 Kč. Nárůst ceny byl tak téměř stoprocentní.

Obrázek 16 Vývoj cen konzumních jablek v letech 2000 - 2010

Zdroj: zpracováno podle [3]

4.2.9 Minerální voda a turecká káva

A nakonec se dostáváme k vývoji cen turecké kávy a minerálních vod podávaných v restauraci. Český statistický úřad také v letech 2000 - 2010 sledoval vývoj cen minerální vody v balení 0,33 l. Průměrná cena se na počátku sledovaného období rovnala 5,59 Kč za balení. O rok později to však bylo již 12,64 Kč. Nárůst byl více jak 126 %.

Cena turecké kávy byla rovněž sledována v restauračních zařízeních. Za šálek spotřebitel zaplatil nejméně v roce 2000, kdy ho stál průměrně 11,56 Kč. Od této doby cena postupně rostla. V roce 2010 se tak dostala až na 21,22 Kč za šálek. Pokud by nás zajímal procentní nárůst, pak bychom se propočítali k výši 83,5 %.

4.3 Peněžní vydání domácností

Poslední podkapitolkou, o které budeme v rámci cen hovořit, je rozložení peněžního vydání domácností v našem případě podle postavení osoby v čele domácnosti. Následující tabulka udává procentní podíl výdajů na jednotlivé skupiny statků v roce 2010. Nahlédneme-li zpět do Kapitoly 4.1, kde jsou uvedeny míry inflací pro jednotlivé roky, nalezneme hodnotu 1,5 % pro rok 2010. Znamená to, že ceny již nerostou takovým tempem jako například o dva roky dříve. V důsledku toho lidé nešetří jako předtím, ale utrací své peníze i za kulturu, stravování a podobně (ne tedy pouze za nezbytně nutné statky).

Tabulka 9 Peněžní vydání domácností podle postavení osoby v čele v roce 2010 (v %)

	Domácnosti celkem	z toho domácnosti			
		Zaměstnanců	OSVČ	Nezaměstnaných	důchodců bez EA členů
Potraviny a nealkoholické nápoje	19,3	18,1	18,8	21,7	23,3
Alkoholické nápoje, tabák	2,8	2,6	2,7	3,5	2,8
Odivání a obuv	5,0	5,5	6,1	3,9	2,9
Bydlení, voda, energie, paliva	21,7	19,8	18,5	29,0	28,7
Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	6,2	6,4	6,0	4,3	6,2
Zdraví	2,7	2,2	2,1	3,2	4,6
Doprava	10,7	11,9	11,6	8,7	6,9
Pošty a telekomunikace	4,6	4,6	4,9	5,3	4,1
Rekreace a kultura	10,2	10,3	11,0	7,7	9,5
Vzdělávání	0,7	0,8	0,9	0,5	-
Stravování a ubytování	5,0	5,8	5,7	3,6	2,6
Ostatní zboží a služby	11,1	12,0	11,6	8,5	8,4

Zdroj: zpracováno podle [7]

Obecně vzato nejvíce peněžních prostředků vynaložily všechny skupiny domácností na bydlení, vodu, energii a paliva. Výjimkou jsou snad jen domácnosti s osobou samostatně výdělečně činnou v čele, kde výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje převýšily o 0,3 % právě vydání na bydlení a energie. Jako druhou nejdůležitější položku mají zaměstnanci, nezaměstnaní i důchodci výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje. Průměrně necelých 20 % jejich příjmů jde na nákup těchto statků. Dále se jako zajímavé jeví vysoké množství vynaložených peněžních prostředků na nákup alkoholických nápojů a tabáku domácnostmi s nezaměstnanou osobou v čele oproti ostatním skupinám. Zároveň tyto domácnosti celých 7,7 % svých příjmů vkládají na rekreace a kulturu.

5 Rostoucí příjmy vs. rostoucí ceny komodit

Poslední kapitola této práce budu věnována porovnávání příjmů, respektive mezd s cenami jednotlivých druhů potravin a nealkoholických nápojů. Jednoduše řečeno, kolik si toho budu moci koupit za svůj příjem?

5.1 Porovnávání mezd a maloobchodních cen

Co se týká vývoje maloobchodních cen v čase, ten byl popsán v Kapitole 2.2 a také v Kapitole 4.2. Konkrétní ceny jednotlivých druhů potravin v letech 1937, 1955, 1960, 1970, 1980 a 1989 - 2010 jsou uvedeny v Příloze A. Není tedy třeba jejich bližší komentování.

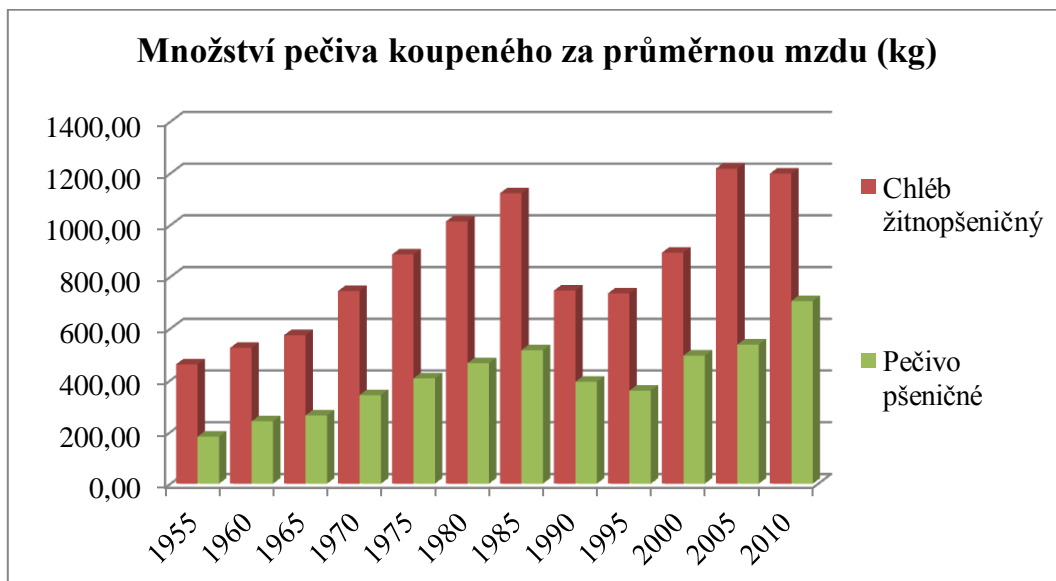
To co nás však více zajímá, je vývoj hrubých mezd a jakým způsobem se vlastně k naměřeným hodnotám dospěje. Průměrná hrubá mzda v tomto případě představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadající na jednoho zaměstnance za jeden kalendářní měsíc. Do mzdy se započítávají tyto příjmy: základní mzdy a platy, příplatky a doplatky ke mzdě anebo platu, náhrady mezd a platů, odměny, odměny za pracovní pohotovost a další složky mzdy či platu. Důležité je říci, že do mezd jsou zahrnuty peněžní částky v daný měsíc určené k výplatě, bez ohledu na to, zda byly ve skutečnosti vyplaceny. Co však naopak do složení mezd nepatří, jsou např. náhrady za dobu dočasné pracovní neschopnosti anebo karantény placené zaměstnavatelem.^[4]

Hrubá mzda je částka před snížením o pojistné na všeobecném zdravotním pojištění a sociálním zabezpečení, zálohové splátky daně z příjmů FO a další zákonné nebo zaměstnancem dohodnuté srážky. Na hodnotě hrubých mezd se nepodílejí osoby vykonávající veřejné funkce (tj. poslanci, senátoři apod.), soudci, dále pak osoby na mateřské či rodičovské dovolené, osoby pracující na základě dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr. Před rokem 1990 se do statistik nezapočítávali ani pracovníci v JZD.^[4]

Naměřené průměrné mzdy je však třeba brát s rezervou. Před rokem 1989 byla úplně jiná situace než je dnes. Z průzkumů je zřejmé, že dvě třetiny Čechů nedosahují na minimální mzdu. Důležité je však říci, že výpočet je prováděn prostým aritmetickým průměrem. Takže to, že je průměrná hrubá mzda tak vysoká, je zapříčiněno vysokými platy soukromých podnikatelů a dále například platy zaměstnanců v peněžnictví a pojišťovnictví, které se u nás stalo v posledních letech nejlépe placeným oborem.

Nyní se již dostáváme k samotnému srovnávání průměrných hrubých mezd s výšemi maloobchodních cen jednotlivých druhů potravin. Pro jednoduchost a snadnou přehlednost jsem sestavila tabulku, která je uvedena v Příloze B. Je v ní znázorněno, jaké množství

daného zboží v kilogramech (příp. litrech či kusech) si mohl koupit jeden občan v České republice za svou jednu měsíční průměrnou hrubou mzdu.

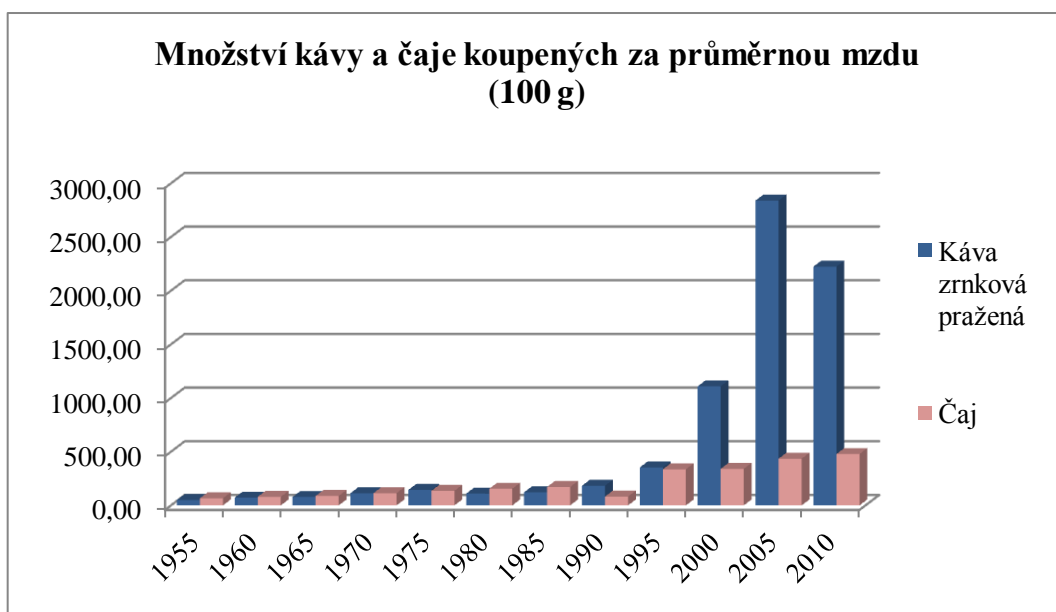
Obrázek 17 Množství pečiva koupeného za průměrnou mzdu (kg) v letech 1955 - 2010

Zdroj: vlastní zpracování

Objem množství zboží, které si mohl za svou mzdu obyvatel Československa před revolucí v roce 1989 koupit, systematicky rostl. Ačkoli maloobchodní ceny byly zmrazeny a třeba u pečiva se za čtyři desítky let téměř nehnuly, mzda vyplácená za práci rostla. Již v roce 1990 se uvolňuje trh a obchodníci sami (nezávisle na státu) začínají určovat výši svých cen. Proto ten skok dolů u některých druhů zboží. Krásně je tento vývoj vidět na Obrázku 17. Po roce 1990 lze za průměrnou mzdu koupit zhruba o třetinu méně chleba a pšeničného pečiva než o rok dříve. Mzda však opět roste a tak v roce 2005 si lze za průměrnou mzdu koupit více kg chleba a pšeničného pečiva než v roce 1990. Na konci sledovaného období je možno si za průměrnou mzdu, která činí 23.797,- Kč pořídít buď 1198,8 kg žitnopšeničného chleba, nebo 706,1 kg pšeničného pečiva.

Podobný vývoj měly i ostatní druhy zboží. Vzhledem k fixaci maloobchodních cen do roku 1989 rostl objem zboží, který se dal za průměrnou mzdu nakoupit, směrem vzhůru. Tohoto roku jste tak mohli nakoupit za průměrnou hrubou mzdu, která činila 3.170,- Kčs, toto zboží: 1585 litrů mléka nebo 137,8 kg eidamského sýra nebo 2438 kusů slepičích vajec nebo 68,9 kg zadního hovězího bez kosti nebo 144,1 kg vepřového bůčku nebo 396,3 kg krystalového cukru nebo 317 kg rýže nebo 1981,3 kg brambor anebo třeba 79,3 kg másla. O jednadvacet let později se vyšplhala hrubá mzda až do výše 23.797,- Kč. Za tuto sumu jste si mohli nakoupit: 1471,7 litrů mléka nebo 194,1 kg eidamského sýra nebo 11120 kusů slepičích vajec

nebo 135,77 kg zadního hovězího bez kosti nebo 366,7 kg vepřového bůčku nebo 1340,7 kg krystalového cukru nebo 736,1 kg rýže nebo 1527,4 kg brambor anebo třeba 177,1 kg másla. Pokud by nás zajímalo vyjádření, o kolik procent zboží více si mohl pořídit člověk s průměrným platem v roce 2010 oproti roku 1989, tak shrnutí je následující: o 41 % více sýra, o 356 % více vajec, o 238 % více cukru, o 132 % více rýže, o 97 % více hovězího zadního bez kosti, o 255 % více vepřové pečeně a o 123 % více másla. Naproti tomu mléka si mohl koupit o 7 % méně a brambor dokonce méně o 23 % méně. Nicméně brambory jakožto zelenina jsou velmi závislé na počasí a na různých škůdcích, takže jejich cena značně kolísá.

Obrázek 18 Množství kávy a čaje koupených za průměrnou mzdu (100 g) v letech 1955 - 2010

Zdroj: vlastní zpracování

Zajímavý je vývoj toho, kolik bylo za průměrnou mzdu možno koupit 100 g balení zrnkové pražené kávy nebo čaje. V době centrálně plánovaného hospodářství se výše cen obou produktů prakticky držela na stejné výši. V 2. polovině 70. a také v 80. letech dokonce cena čaje převyšovala cenu kávy, tudíž bylo možno za mzdu koupit větší množství. Po roce 1995 ovšem nastává zásadní zlom a cena kávy se markantně snižuje. V roce 2005 si lze za průměrnou hrubou mzdu dokonce koupit 2840 kusů 100 g balení. Oproti roku 1989 je to nárůst o téměř 2050 %. I když i u čaje klesala cena a tedy se zvyšovala možnost nákupu jeho většího množství, byl nárůst „pouze“ 448 %.

5.2 Porovnávání příjmů podle osoby v čele domácnosti a maloobchodních cen v roce 2002 a 2010

V předchozí kapitole jsme porovnávali mzdy zaměstnanců a maloobchodní ceny. Nyní se však zaměříme na příjmy domácností rozdělené podle osoby v čele domácnosti. Tou se rozumí ekonomicky aktivní muž v úplných rodinách, v neúplných rodinách většinou rodič (není-li ekonomicky aktivní, může být osobou v čele i dítě). Budeme v této analýze pracovat s hrubými peněžními příjmy, které však nezahrnují přijaté bezhotovostní půjčky a úvěry. Nejsou ani od této sumy odečteny odvody na zdravotní a sociální pojištění a daně z příjmů.^[5]

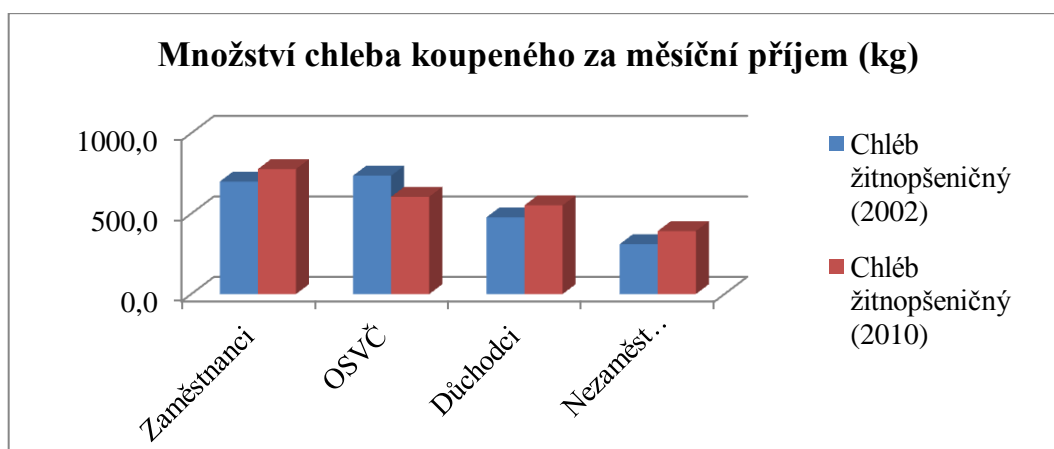
V domácnosti zaměstnanců je osoba v čele v pracovním či služebním poměru, pracuje na základě pracovní smlouvy či dohody o provedení práce. Dále pak domácností samostatně výdělečných osob je domácnost v čele s OSVČ (podniká na základě živnostenského oprávnění nebo zvláštních předpisů). Domácností nezaměstnaných je myšlena domácnost, kde osoba v čele nemá žádnou placenou práci, ale pracovat by chtěla. Poslední skupinou jsou domácnosti důchodců bez ekonomicky aktivních členů. Osoba v čele pobírá jakýkoli druh důchodu a její příjem z pracovní činnosti nepřesáhne částku 12.000,- Kč ročně.^[5]

Tabulka 10 Měsíční příjem na osobu v domácnostech podle postavení osoby v čele

Domácnosti	Zaměstnanců	OSVČ	Důchodců	Nezaměstnaných
2002	10114	10648	6898	4485
2010	15423	12008	10948	7778

Zdroj: vlastní zpracování

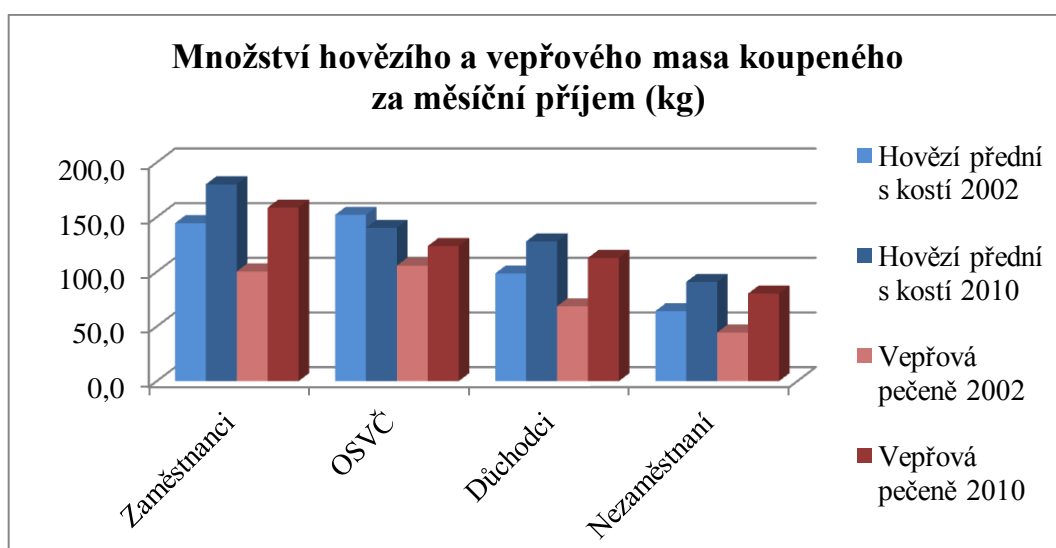
Protože Český statistický úřad zpracovává pouze roční příjmy na osobu podle domácností, bylo třeba pro naše účely přepočíst pomocí aritmetického průměru jeho hodnotu na měsíc. Údaje jsou tedy pouze orientační. Z Tabulky 10 je zřetelný nárůst peněžních prostředků v domácnostech nezaměstnaných, naopak nejméně se zvedly příjmy domácnostem OSVČ.

Obrázek 19 Množství chleba koupeného za měsíční příjem podle osoby v čele domácnosti

Zdroj: vlastní zpracování

Na Obrázku 19 můžeme vidět vývoj množství žitnopšeničného chleba, který si za svůj měsíční příjem mohly v letech 2002 a 2010 koupit domácnosti zaměstnanců, OSVČ, důchodců a nezaměstnaných. Jak je patrné, domácnostem s osobou samostatně výdělečně činnou poklesl příjem a mohly si tak zakoupit pouze 605 kg chleba oproti roku 2002, kdy to bylo 736,4 kg. Podobný vývoj co se týká objemu, který lze za daný příjem nakoupit, měly zaznamenán i u ostatních druhů potravin (pšeničné pečivo, rýže, brambory, mléko, hovězí maso a také čaj a káva). Výjimkou, kdy se vypočtené množství potravin dostalo do kladných hodnot, bylo snad jen u slepičích vajec, krystalového cukru a vepřového masa (jeho vývoj je znázorněn na Obrázku 20). Jeden obyvatel v domácnosti s osobou samostatně výdělečně činnou v čele si mohl v roce 2010 ze svého přepočteného měsíčního příjmu zakoupit o 1002 kusů slepičích vajec více než v roce 2002 a také o 115 kg více krystalového cukru, 18 kg vepřové pečeně a 12,2 kg vepřového bůčku.

Obrázek 20 Množství hovězího a vepřového masa koupeného za měsíční příjem podle osoby v čele domácnosti

Zdroj: vlastní zpracování

Porovnáním všech výše zjištěných hodnot docházíme tedy k závěru, že kupní síla domácností s osobou samostatně výdělečně činnou v čele klesá. Naopak příjmy v roce 2010 oproti roku 2002 výrazně stouply domácnostem nezaměstnaných, kteří se tak kupní silou přibližují ostatním skupinám.

Závěr

Cílem této práce bylo analyzovat data a podat závěry týkající se vývoje cen potravin a nealkoholických nápojů. Proto byl již úvod věnován základním otázkám jako například, co je to spotřeba, co je to cena a jak se tvoří, inflace a její důsledky a způsoby měření. S inflací souvisel index spotřebitelských cen (CPI) a index cen výrobců (PPI). Podle naměřených dat získaných z Českého statistického úřadu jsme došli k závěru, že index spotřebitelských cen v rozmezí let 2000 - 2010 rostl mírným tempem. Výjimkou byl rok 2008, kdy tento index vzrostl o 6,3 % oproti roku předešlému. Tento výkyv byl způsobem celosvětovou ekonomickou a následně hospodářskou krizí, v důsledku čehož skokově vzrostly ceny většiny komodit. Podobný vývoj, i když s většími výchyly, měl index cen potravin a nealkoholických nápojů. V roce 2008 došlo dokonce k nárůstu o 8,1 % oproti předešlému roku. Následující období však spadly ceny dolů a to dokonce o - 3,9 %. Větší výkyvy v této skupině jsou zapříčiněny rovněž klimatickými podmínkami (velkou úrodou nebo naopak neúrodou) a biologickými vlivy. Když jsme porovnali CPI potravin a nealkoholických nápojů s PPI zemědělských výrobců, zjistili jsme, že ceny výrobců rostly v letech 2000 - 2008 rychlejším tempem. V následujících dvou letech však zemědělci díky tlaku okolí museli jít s cenou hodně dolů. I přesto však spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů poklesly jen velmi nepatrně.

Jak už bylo řečeno, největší změna (růst) ve vývoji cen byla zaznamenána kolem roku 2008. Ze sledovaných druhů potravin se to týkalo zejména chleba, pšeničného pečiva a mouky, těstovin a rýže, hovězího a kuřecího masa (výjimkou bylo maso vepřové a rovněž vepřové sádlo, které vykazovalo snižování ceny), dále pak máslo, slunečnicový olej, polotučné mléko, sýry, vejce, káva a čaj. Naopak ekonomická krize neměla příliš velký vliv na vývoj maloobchodních cen konzumních brambor, konzumních jablek a krystalového cukru. Tato skupina produktů je více ovlivňována klimatickými a biologickými vlivy. Zároveň s vývojem maloobchodních cen byla provedena analýza domácností (zaměstnanců, OSVČ, nezaměstnaných a důchodců), kolik svých finančních prostředků vynakládají na nákup potravin a nealkoholických nápojů. Porovnáním naměřených hodnot jsme dospěli k závěru, že zhruba 20 % výdajů u všech typů domácností putuje právě na koupi potravin.

V jedné z kapitol této práce, konkrétně Kapitola 3. Spotřeba základních potravin v letech 2000 - 2010, jsme se věnovali podrobnému rozboru vývoje spotřeby potravin obyvatelstvem České republiky. Bylo zřejmé, že spotřeba jednotlivých druhů se v čase zvyšovala, ale zároveň byla velmi závislá na maloobchodních cenách. Proto u většiny potravin

a nealkoholických nápojů dosahuje maxima v roce 2007 a následujícího roku prudce klesá dolů. Samozřejmě tento vývoj nebyl u všech potravin stejný. Například v roce 2008 bylo průměrně 1 obyvatelem ČR spotřebováno 270 ks vajec ročně (rok předtím o 18 méně) a až následujícího roku nastal pokles na 238 ks. Dále nastal zajímavý vývoj ve spotřebě pražené zrnkové kávy a čaje. V roce 2007 bylo průměrně spotřebováno 0,30 kg čaje na 1 obyvatele a 2,40 kg kávy. Následujícího roku nastala opačná situace, kdy stoupla spotřeba čaje na 0,39 kg na 1 obyvatele a klesla spotřeba pražené kávy až na 2,18 kg na 1 obyvatele. Zajímavé je, že i když byl zaznamenán nárůst cen u obou těchto komodit (čaj o 8,3 %, káva o 15,7 %), stejně obyvatelé České republiky dávali přednost konzumaci čaje.

Cílem Kapitoly 5. této práce bylo porovnat průměrné hrubé mzdy příp. příjmy domácností podle postavení osoby v čele s maloobchodními cenami. Jinak řečeno: Jaké množství potravin si mohu za svůj měsíční příjem nakoupit? Vycházeli jsme z výše průměrných hrubých mezd za roky 1955 - 2010. Ty až do sametové revoluce rostly pomalým tempem v rozmezí 2 - 6 % oproti roku předešlému. Po roce 1990 dochází ke skokovému nárůstu mezd, který ale brzy ubírá na síle. Oproti tomu ceny maloobchodních cen byly u většiny potravin až do roku 1989 neměnné. Například cena chleba byla v roce 1955 i 1987 stejná - 2,40 Kčs za kilogram. Za tuto situaci na trhu mohla komunisty řízená centrálně plánovaná ekonomika (ceny určoval stát). V praxi to znamenalo, že když mzdy rostly, ale maloobchodní ceny ne, mohl si občan nakupovat stále větší a větší množství zboží. Proto také mohl snadno nabýt dojmu, že se mu zvyšuje životní úroveň. Ve skutečnosti však byl odkázán pouze na omezené množství druhů potravin a spotřebního zboží. V roce 1990 se uvolňuje trh a obchodníci určují výši svých cen sami. Množství, které šlo v té době za průměrnou mzdu nakoupit, prudce kleslo. Další vývoj je však již rostoucí. V roce 2008 následuje ovšem další propad, zapříčiněný celosvětovou ekonomickou krizí. Mzdy sice rostly běžným tempem, ale prudký nárůst cen zaznamenaly všechny druhy potravin. Zemědělský průmysl byl ale ze všech odvětví zasažen nejméně a lépe se s danou situací vypořádal.

Úplně na závěr jsme porovnali maloobchodní ceny potravin s příjmy domácností podle postavení osoby v čele. Bylo třeba přepočítat roční výši příjmů (ČSÚ sleduje jen ročně) na měsíční. Údaje jsou tedy pouze orientační. Zjistili jsme, že příjmy domácností osob samostatně výdělečně činných vrostly v období let 2002 - 2010 jen o 12,7 %. Oproti tomu domácnosti zaměstnanců si polepšily o 52,5 %, domácnosti důchodců o 58,7 % a domácnosti nezaměstnaných dokonce o 73,4 %. Porovnáním v tabulkách jsme tedy dospěli k závěru, že domácnostem s OSVČ v čele klesla kupní síla téměř u všech druhů potravin.

Použitá literatura

- [1] BUCHTA M., VOLEJNÍKOVÁ J., *Mikroekonomie pro bakalářské studium: distanční opora, 1. díl*. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009. 105 s. ISBN 978-80-7395-195-5.
- [2] ČERNOHORSKÝ, J., TEPLÝ, P., *Základy financí*. 1. vydání. Praha: Grada, 2011. 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.
- [3] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Česká republika od roku 1989 v číslech*. [online]. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989>
- [4] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Průměrná mzda a evidenční počet zaměstnanců*. [online]. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pmz_m>
- [5] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Příjmy a životní podmínky domácností*. [online]. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/3012-11>>
- [6] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Retrospektivní údaje o spotřebě potravin v letech 1920 - 2006*. [online]. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/3014-08>>
- [7] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vydání a spotřeba domácností: statistiky rodinných účtů za rok 2010*. [online]. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/3001-11>>
- [8] DROZDEN F., *Cena - hodnota - model*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2003. 126 s. ISBN 80-245-0501-0
- [9] FUCHS K., *Základy ekonomie*. 2. upravené vydání. Praha: Ekopress, 2005. 347 s. ISBN 80-861-1994-7.
- [10] KOŽENÁ M., *Manažerská ekonomika: pro kombinovanou formu studia, 1. díl*. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2004. 71 s. ISBN 80-719-4642-7.
- [11] OLŠOVSKÝ R., PRŮCHA V. A KOL., *Stručný hospodářský vývoj Československa do roku 1955*. 1. vydání. Praha: Svoboda, 1969. 579 s.

- [12] ŠTIKOVÁ O., SEKAVOVÁ H., MRHÁLKOVÁ I., *Vliv změny cen na spotřebu potravin*. Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, 2006. 57 s. ISBN 80-866-7131-3.
- [13] ŠTIKOVÁ O., *Spotřeba potravin a predikce vývoje poptávky po potravinářském zboží*. Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, 1995. 51 s. ISBN 80-85898-24-1.
- [14] ŠVARCOVÁ J., *Ekonomie: stručný přehled: teorie a praxe aktuálně a v souvislostech*. Zlín: CEED, 2006. 295 s. ISBN 80-903-4333-3.
- [15] VACULÍK J., *Základy marketingu*. 3. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2004. 273 s. ISBN 80-719-4700-8.
- [16] ŽÍDEK L., *Transformace české ekonomiky: 1989 - 2004*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 304 s. ISBN 80-717-9922-X.

Seznam příloh

- Příloha A: Vývoj maloobchodních cen vybraných druhů potravin v letech 1937 - 2010
- Příloha B: Množství potravin nakoupených za průměrnou hrubou mzdu v letech 1955 - 2010
- Příloha C: Vývoj spotřeby vybraných druhů potravin v letech 1937 - 2010

Příloha A

Vývoj maloobchodních cen vybraných druhů potravin v letech 1937 - 2010

Produkt	Chléb žitno-pšeničný	Pecivo pšeničné	Rýže	Brambory pozdní	Cukr kostkový (kryštalový)	Maso vepřové: bůček	Maso vepřové: pečeně	Maso hovězí: zadní bez kosti	Maso hovězí: přední s kostí	Mléko	Máslo	Vejce čerstvá	Čaj	Káva zrnková pražená
Jednotka	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	l	kg	ks	100g	100g
1937	2,25	5,90	3,05	0,50	6,35	11,15	13,30	17,00	11,20	1,50	16,50	0,60	9,40	3,60
1955	2,60	6,60	16,00	0,62	11,00	26,20	29,40	25,00	18,40	1,80	42,00	1,30	18,00	24,00
1960	2,60	5,66	5,00	0,62	9,00	20,00	28,00	24,00	17,00	1,90	38,00	1,20	17,00	19,00
1970	2,60	5,66	5,00	0,70	8,00	20,00	30,00	29,00	17,00	1,90	40,00	1,15	17,00	17,00
1980	2,60	5,66	5,00	1,40	8,00	20,00	30,00	29,00	17,00	1,90	40,00	1,15	17,00	24,00
1989	4,40	6,67	10,00	1,60	8,00	22,00	46,00	46,00	17,00	2,00	40,00	1,30	40,00	24,00
1990	4,40	8,34	10,00	3,30	10,00	25,00	50,00	56,95	26,48	3,60	67,20	1,49	40,00	18,00
1995	11,29	23,10	20,11	9,70	22,48	68,70	121,47	127,14	63,31	9,63	92,44	2,04	24,70	23,48
2000	14,80	26,70	18,55	7,02	22,21	71,51	123,76	153,66	74,75	12,54	91,00	2,89	38,80	11,92
2001	14,71	26,00	19,04	9,12	21,16	76,95	129,19	143,08	70,49	13,48	99,96	2,64	39,09	9,84
2002	14,46	25,60	18,88	8,01	18,95	61,60	100,79	144,38	70,01	13,87	98,94	2,31	40,21	7,13
2003	15,56	34,20	18,63	14,19	19,03	62,94	107,00	144,71	69,34	13,38	111,77	3,11	42,85	6,75
2004	15,25	33,60	20,18	6,61	25,40	68,56	113,31	153,73	74,43	14,35	115,48	2,47	42,53	6,49
2005	15,06	34,10	21,59	6,80	21,26	65,09	104,20	160,42	77,71	14,45	108,80	2,30	42,20	6,46
2006	17,00	43,10	23,01	15,60	22,07	63,49	105,82	167,41	78,16	14,40	103,57	2,37	39,25	7,61
2007	23,20	54,60	24,82	9,73	21,59	61,91	103,66	169,66	78,89	17,84	146,50	3,11	40,88	8,00
2008	22,67	53,90	38,10	9,29	20,16	66,31	108,23	176,17	82,46	17,28	104,79	2,60	44,28	9,26
2009	18,77	38,80	35,15	9,15	19,10	66,15	103,63	177,88	86,39	15,32	111,99	2,72	48,23	10,93
2010	19,85	33,70	32,33	15,58	17,75	64,89	97,14	175,27	85,66	16,17	134,38	2,14	49,74	10,70

Zdroj: upraveno podle [3], [111]

Příloha B

Množství potravin nakoupených za průměrnou hrubou mzdu v letech 1955 - 2010

Produkt	Mzdy	Chléb žitno- pšeničný	Pečivo pšeničné	Rýže	Brambory pozdní	Cukr kostkový (krystalový)	Maso vepřové: bůček	Maso vepřové: pečeně	Maso hovězí: zadní bez kostí	Maso hovězí: přední s kostí	Mléko	Máslo	Vejece čerstvá	Čaj	Káva zrnková pražená
Jednotka	Kč	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	l	kg	ks	100g	100g
1955	1 200	462	182	75	1 935	109	46	41	48	65	667	29	923	67	50
1960	1 365	525	241	273	2 202	152	68	49	57	80	718	36	1 138	80	72
1970	1 937	745	342	387	2 767	242	97	65	67	114	1 019	48	1 684	114	114
1980	2 637	1 014	466	527	1 884	330	132	88	91	155	1 388	66	2 293	155	110
1990	3 286	747	394	329	996	329	131	66	58	124	913	49	2 205	82	183
2000	13 219	893	495	713	1 883	595	185	107	86	177	1 054	145	4 574	341	1 109
2001	14 378	977	553	755	1 577	679	187	111	100	204	1 067	144	5 446	368	1 461
2002	15 524	1 074	606	822	1 938	819	252	154	108	222	1 119	157	6 720	386	2 177
2003	16 430	1 056	480	882	1 158	863	261	154	114	237	1 228	147	5 283	383	2 434
2004	17 466	1 145	520	866	2 642	688	255	154	114	235	1 217	151	7 071	411	2 691
2005	18 344	1 218	538	850	2 698	863	282	176	114	236	1 269	169	7 976	435	2 840
2006	19 546	1 150	454	849	1 253	886	308	185	117	250	1 357	189	8 247	498	2 568
2007	20 957	903	384	844	2 154	971	339	202	124	266	1 175	143	6 739	513	2 620
2008	22 592	997	419	593	2 432	1 121	341	209	128	274	1 307	216	8 689	510	2 440
2009	23 344	1 244	602	664	2 551	1 222	353	225	131	270	1 524	208	8 582	484	2 136
2010	23 797	1 199	706	736	1 527	1 341	367	245	136	278	1 472	177	11 120	478	2 224

Zdroj: upraveno podle [3], [4], [11]

Příloha C

Vývoj spotřeby vybraných druhů potravin v letech 1937 - 2010

Produkt	Chléb	Pšeničné pečivo	Rýže	Brambory	Cukr	Vepřové maso	Hovězí maso	Kravné mléko	Sýry	Máslo	Vejce	Jablka	Čaj	Zrnková káva
Jednotka	kg	Kg	Kg	Kg	Kg	kg	kg	l	kg	kg	ks	kg	kg	kg
1937	86,50	11,90	4,00	123,50	26,00	12,10	12,80	-	-	4,90	140	-	0,04	0,62
1947	85,90	11,70	0,10	84,40	21,50	-	-	130,20	-	2,20	76	-	-	0,19
1950	89,10	22,00	0,80	134,70	26,30	24,00	13,00	160,80	1,40	4,50	157	-	0,03	0,17
1960	71,80	24,60	4,10	100,30	36,30	31,50	15,50	111,90	2,30	6,10	179	-	0,07	0,42
1970	67,60	26,00	4,50	103,40	37,70	34,40	23,30	122,80	3,90	7,40	277	11,30	0,09	0,86
1980	57,50	29,00	4,60	76,10	37,50	43,30	26,40	116,60	5,20	8,30	316	9,90	0,12	1,32
1990	54,40	32,50	4,30	77,90	44,00	50,00	28,00	94,20	7,70	8,70	340	14,50	0,21	1,88
1995	58,50	42,00	4,40	76,50	38,90	46,20	18,50	66,50	6,50	4,50	290	17,80	0,30	2,30
2000	56,00	42,80	4,60	77,00	36,10	40,90	12,30	57,77	10,50	4,10	275	25,00	0,30	2,40
2001	55,10	43,30	4,40	75,30	39,00	40,90	10,20	58,83	10,20	4,20	286	22,00	0,30	2,60
2002	54,50	44,30	4,80	76,00	41,50	40,90	11,20	60,10	10,60	4,50	279	24,70	0,20	2,50
2003	54,30	43,80	5,00	73,60	43,00	41,50	11,50	56,70	11,30	4,50	256	23,80	0,20	2,30
2004	53,30	44,00	4,60	73,00	42,60	41,10	10,30	59,71	12,00	4,60	247	24,20	0,30	2,40
2005	53,20	44,20	4,00	72,50	40,50	41,50	9,90	53,69	12,50	4,80	246	24,40	0,30	2,20
2006	49,50	45,30	5,20	70,00	39,00	40,70	10,40	51,94	13,40	4,40	245	26,60	0,20	2,30
2007	50,30	48,10	4,90	69,50	37,20	42,00	10,80	50,49	13,70	4,20	252	24,60	0,30	2,40
2008	44,10	44,62	4,90	71,44	32,50	41,31	10,14	55,20	12,90	4,70	270	26,50	0,39	2,18
2009	43,43	53,42	4,22	64,87	36,73	40,90	9,40	57,96	13,32	5,00	238	26,69	0,29	2,19
2010	40,90	51,50	4,50	67,30	36,00	41,60	9,40	55,90	13,20	4,90	242	22,50	0,20	2,00

Zdroj: upraveno podle [3], [6]